

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Факультет менеджменту та маркетингу

Кафедра економіки і підприємництва

«На правах рукопису»

УДК 658.8

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Круш П.В.

“ ” _____ 2019 р.

Дипломна робота
на здобуття ступеня бакалавра
з напрямку підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»
на тему: «Економічне обґрунтування напрямів ефективного використання
фінансових ресурсів ТОВ "Таврія-В"»

Виконав: студент IV курсу, групи УЕ-51

Лутюк Лев Іванович

Керівник д.е.н., проф. Мартиненко В. П.

Консультант з економіко-математичного

підрозділу к.е.н., доц. Кузьмінська Н.Л.

Рецензент к.е.н., доц. Черненко Н.О

**Засвідчую, що у цій дипломній
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань.**

Студент

Київ – 2019 року

**Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет менеджменту та маркетингу
Кафедра економіки і підприємництва**

Рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)
Напрямок підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____ Круш П.В.
« ____ » _____ 2019 р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студенту

Лутюку Леву Івановичу

1. Тема роботи «Економічне обґрунтування напрямів ефективного використання фінансових ресурсів ТОВ "Таврія-В"», керівник роботи: Мартиненко Василь Петрович, д.е.н., професор кафедри економіки і підприємництва затверджені наказом по університету від 28.02.2019 року № 778С.

2. Термін подання студентом роботи: 29.05.2019 р.

3. Вихідні дані до роботи: наукова та навчально-методична робота, статут підприємства, внутрішня звітність, фінансова звітність (форма №1 «Баланс», форма №2 «Звіт про фінансові результати»), статистична звітність за 2015-2017 роки, законодавчі та нормативні акти України.

4. Зміст роботи:

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність фінансових ресурсів підприємства

1.2. Джерела формування фінансових ресурсів суб'єкта господарювання

1.3. Методичні підходи щодо оцінки використання фінансових ресурсів підприємства

Висновки до розділу I

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТОВ «ТАВРІЯ-В»

2.1 Господарсько правові засади функціонування та загальна характеристика ТОВ "Таврія-В"

2.2 Аналіз фінансово-економічного стану досліджуваного підприємства

2.3 Стан використання фінансових ресурсів на ТОВ "Таврія-В"

2.4 Аналіз впливу факторів на ефективне використання фінансових ресурсів підприємства

Висновки до розділу II

РОЗДІЛ III. ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТОВ «ТАВРІЯ-В»

3.1. Впровадження фінансового планування як напрям ефективного використання фінансових ресурсів

3.2. Оптимізація структури джерел фінансових ресурсів підприємства

3.3. Рекомендації щодо покращення використання фінансових ресурсів ТОВ "Таврія-В"

3.4. Економічна ефективність від впровадження запропонованих заходів

Висновки до розділу III

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

5. Перелік ілюстративного матеріалу: презентація дипломної роботи.

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 2, п. 2.4	к.е.н., доц. Кузьмінська Н.Л.		
Нормоконтроль	к.е.н., доц. Кривда О.В.		

7. Дата видачі завдання: 15.12.2018 р

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Позначки керівника про виконання завдань
1	Затвердження теми науковим керівником	25.12.2018 р.	
2	I розділ написання д/р	28.01.2019 р.	
3	II розділ написання д/р	11.03.2019 р.	
4	III розділ написання д/р	18.04.2019 р.	
5	Попередній захист дипломної роботи	24.04.2019 р.	
6	Строк подання дипломної роботи на кафедру	29.05.2019	
7	Захист дипломної роботи	17.06 – 30.06.2019	

Студент _____

Лутюк Л. І.

Керівник роботи _____

Мартиненко В.П.

РЕФЕРАТ

Дипломна робота Лутюка Лева Івановича на тему «Економічне обґрунтування напрямів ефективного використання фінансових ресурсів ТОВ "Таврія-В"», напрям підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», КПІ імені Ігоря Сікорського, 2019, Київ.

Дипломна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Робота виконана в обсязі 87 сторінок, містить 3 рисунки, 23 таблиці та 2 додатки.

Мета роботи полягає у формуванні теоретичних аспектів та розробці практичних рекомендацій щодо напрямків підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ "Таврія-В".

Для аналітичного дослідження та розробки пропозицій для ТОВ "Таврія-В", в роботі використані такі методи: методи аналізу і синтезу, метод горизонтального і вертикального аналізу, метод економіко-математичного моделювання, метод логічного узагальнення та порівняння.

Об'єкт дослідження – процес використання фінансових ресурсів підприємства.

Предмет дослідження – теоретичні, методичні та практичні підходи щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві.

Ключові слова: фінансові ресурси, підприємство, фінансовий стан, ліквідність, оборотність, дохід, витрати, прибуток, ефективність.

ABSTRACT

Graduation work of Lutiuk Lev Ivanovich on the topic «Economic substantiation of the directions of effective use of financial resources of LLC "Tavria-V"», training direction 6.030504 “Enterprise Economics”, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2019, Kiev.

Thesis consists of introduction, 3 chapters, conclusion, list of references and applications.

The work is done in volume of 87 pages, contains 3 figures, 23 tables and 2 annexes.

The purpose of the work is to form theoretical aspects and develop practical recommendations on the directions of increasing the efficiency of the use of financial resources of LLC "Tavria-V".

For analytical research and development of proposals for LLC “Tavria-V”, the following methods were used in the work: methods of analysis and synthesis, method of horizontal and vertical analysis, method of economic and mathematical modeling, method of logical generalization and comparison.

Object of study - the process of using financial resources of the enterprise.

The subject of research - theoretical, methodological and practical approaches to increase the efficiency of the use of financial resources at the enterprise.

Keywords: financial resources, enterprise, financial condition, liquidity, turnover, income, costs, profit, efficiency.

Зміст

Вступ.....	8
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Економічна сутність фінансових ресурсів підприємства.....	10
1.2. Джерела формування фінансових ресурсів суб'єкта господарювання...	15
1.3. Методичні підходи щодо оцінки використання фінансових ресурсів підприємства.....	24
Висновки до розділу I	31
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТОВ «ТАВРІЯ-В».....	33
2.1 Господарсько правові засади функціонування та загальна характеристика ТОВ «Таврія-В».....	33
2.2 Аналіз фінансово-економічного стану досліджуваного підприємства	38
2.3 Стан використання фінансових ресурсів на ТОВ «Таврія-В».....	48
2.4 Аналіз впливу факторів на ефективне використання фінансових ресурсів підприємства.....	52
Висновки до розділу II.....	57
РОЗДІЛ III. ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТОВ «ТАВРІЯ-В»	59
3.1. Впровадження фінансового планування як напрям ефективного використання фінансових ресурсів	59
3.2. Оптимізація структури джерел фінансових ресурсів підприємства.....	68
3.3. Рекомендації щодо покращення використання фінансових ресурсів ТОВ «Таврія-В».....	73
3.4. Економічна ефективність від впровадження запропонованих заходів	79
Висновки до розділу III	80
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84
ДОДАТКИ.....	88

Вступ

Актуальність теми дослідження. Функціонування будь-якого підприємства в умовах ринкової економіки нерозривно пов'язане з фінансовими відносинами, матеріальними носіями яких виступають фінансові ресурси.

Конкуренція вимагає від суб'єктів господарювання постійного пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності. Рациональне формування та використання фінансових ресурсів виступає одним із головних факторів, що впливають на успішне функціонування підприємства.

Тому в сучасних умовах ведення бізнесу, ефективне використання фінансових ресурсів є надзвичайно важливим та актуальним питанням підприємницької діяльності.

Метою дипломної роботи є формування теоретичних аспектів та розробка рекомендацій щодо напрямків підвищення ефективності використання фінансових ресурсів. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- розкрити сутність фінансових ресурсів підприємства;
- визначити джерела формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання;
- розробити методику оцінки використання фінансових ресурсів;
- охарактеризувати виробничо-господарську діяльність досліджуваного підприємства;
- проаналізувати фінансово-економічний стан ТОВ "Таврія-В" за 2015-2017 роки;
- оцінити ефективність використання фінансових ресурсів на досліджуваному підприємстві;
- оцінити вплив факторів на ефективне використання фінансових ресурсів підприємства;
- розглянути та визначити оптимальні шляхи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства;

- визначити економічну ефективність від впровадження запропонованих заходів на ТОВ "Таврія-В".

Об'єкт дослідження дипломної роботи є процес використання фінансових ресурсів підприємства.

Предмет дослідження – теоретичні, методичні та практичні підходи щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві.

База дослідження – ТОВ "Таврія-В".

Методи дослідження. У процесі виконання дипломної роботи були використані методи аналізу і синтезу, метод горизонтального і вертикального аналізу, метод економіко-математичного моделювання, метод логічного узагальнення та порівняння.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці та обґрунтуванні заходів щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ "Таврія-В".

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні положення оприлюднено на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Економічне майбутнє України очима молодих дослідників» (м. Київ, 30 листопада 2018 р.). За результатами дипломної роботи освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» опубліковано 1 наукову працю на тему “Джерела формування фінансових ресурсів суб’єктів господарювання”.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність фінансових ресурсів підприємства

Роль фінансових ресурсів в сучасній економіці важко переоцінити, через їх значущість в організації та розвитку будь-якого підприємства незалежно від сфери діяльності, галузевої орієнтації та організаційно-правового статусу. Водночас важливість фінансових ресурсів у фінансово-господарській діяльності суб'єктів господарювання обумовлена їхньою здатністю перетворюватися на матеріальні, інтелектуальні, технічні, інноваційні та інші види ресурсів. Достатність фінансових ресурсів забезпечує фінансову стійкість підприємства, його платоспроможність, стабілізацію обсягів виробництва, а також можливість його розширення, достатній рівень забезпечення матеріальних ресурсів.

Саме тому вивчення фінансових ресурсів є актуальною проблемою економіки, дослідженню якої присвячено багато наукових праць. На жаль, на сьогодні в економічній думці не існує загальноприйнятого визначення фінансових ресурсів. Деякі визначення фінансових ресурсів, що подаються в науковій літературі та словниках не передають їх сутності, або розкривають її не повністю. Існують суперечності між вченими щодо визначення характеру фінансових ресурсів, а також їх класифікації.

Розглянемо поняття «фінансові ресурси» та його походження. Концепція «фінансів» походить від латинської «*finantia*», яка буквально означає «платіж», «плата». Слово «ресурси» походить від французького «*ressource*», що означає «допомога», тобто те, що може використовуватися джерелом (запасами, матеріалами тощо) для певних цілей.

Фінансові ресурси є матеріальними носіями фінансових відносин, що дозволяє виділяти фінанси разом з іншими економічними категоріями, оскільки жодна з них не характеризується такою матеріальною підтримкою. Проте в економічній літературі досі немає єдиної думки щодо визначення фінансових

ресурсів, їх змісту, методів впливу на ефективність суб'єктів господарювання. В науковій літературі представлені різні бачення щодо визначення характеру фінансових ресурсів, а також їх класифікації.

Варто зазначити, що питання, які стосуються фінансових ресурсів, досліджували такі українські вчені як О. Василик, І. Зятковський, В. Опарін, А. Поддєрьогін, О. Терещенко, М. Мних, К. Павлюк, А. Загородній, Г. Азаренкова, Р. Михайленко, В. Родіонова, С. Грабарчук, Н. Власова, О. Круглова, Л. Безгінова, Н. Хрущ, О. Гудзь, С. Стецюк, І. Бланк, С. Львовчкін. Проте, незважаючи на великий обсяг досліджень, як вже зазначалось, на даний час немає однозначного підходу до інтерпретації категорії «фінансові ресурси».

Розглянемо різні трактування, які були сформульовані українськими авторами. Так, в своїх роботах М. Мних, О. Василик, К. Павлюк, А. Поддєрьогін, А. Загородній відзначили, що фінансові ресурси слід розглядати як всі кошти, доступні підприємствам і призначені для виконання ними фінансових обов'язків [1;2;3;4;5]. Вони включають грошові кошти, які перебувають у фондовій та нефондовій формах, тобто кошти з цільовим призначенням та кошти які використовуються для забезпечення поточної діяльності. Погляди цих вчених сходяться, щодо джерел формування фінансових ресурсів та напрямів їх використання.

Г. Азаренкова, Р. Михайленко вважають, що фінансові ресурси – це грошові нагромадження та доходи, які знаходяться в розпорядженні суб'єкта господарювання, створюються в процесі розподілу виручки і зосереджуються у відповідних фондах для підтримання розширеного відтворення й задоволення інших соціальних потреб [6]. На думку В. Родіонової фінансові ресурси – це грошові доходи та надходження, які знаходяться у розпорядженні підприємства і призначені для виконання фінансових зобов'язань, здійснення затрат на розширене відтворення й матеріальне стимулювання працівників. Погляди сходяться, щодо джерел формування фінансових ресурсів, якими виступають виручка та грошові нагромадження, але дещо відрізняються за напрямками їх використання.

С. Грабарчук відзначає, що фінансові ресурси – це усі грошові кошти які підприємство отримало за певний період або на дату у процесі реалізації продукції, основних та оборотних засобів і видачі зобов’язань [7]. На думку Н. Власової, О. Круглової та Л. Безгінової фінансові ресурси – доходи та зовнішні надходження, що знаходяться у розпорядженні підприємства у певний період або на конкретну дату і призначені для забезпечення поточної діяльності [8]. Погляди цих вчених сходяться щодо джерел формування фінансових ресурсів з прив’язкою їх до конкретного моменту часу.

Н. Хрущ вважає, що фінансові ресурси слід розглядати як готівку, доступну компанії. Вони формуються ще до початку діяльності компанії при формуванні статутного фонду. Далі ці кошти інвестуються у виробничо-господарську діяльність, розширення і розвиток виробництва [9].

О. Гудзь дає визначення фінансових ресурсів як сукупності всіх високоліквідних активів, якими розпоряджається компанія та задовольняє фінансові зобов’язання і розширене відтворення [10]. П. Стецюк визначає фінансові ресурси як найбільш ліквідні активи підприємства, що забезпечують неперервність руху грошових потоків [11]. І. Бланк розуміє фінансові ресурси підприємства як набір мобілізованих власних і боргових фінансових активів, а їх еквіваленти у вигляді коштів, націлених на економічну діяльність у наступному періоді [12].

Одне з найпростіших і найбільш актуальних визначень представлено В. Опаріним та С. Львовчкіним. Фінансові ресурси - це сума коштів, що виділяються на основні активи та оборотний капітал підприємства [13;14]. Тобто це ті гроші, які “роблять” гроші, визначення кардинально відрізняється від попередніх цільовим спрямуванням фінансових ресурсів.

Представлені вище визначення по різному трактують сутність фінансових ресурсів. На нашу думку, найбільш змістовно розкриває сутність фінансових ресурсів О.Є.Гудзь, яка розглядає фінансові ресурси як сукупність всіх високоліквідних активів, якими розпоряджається компанія та задовольняє фінансові зобов’язання і розширене відтворення.

Фінансові ресурси спрямовуються на розвиток виробництва, утримання і розвиток об'єктів невиробничої сфери, споживання, а також залишаються в резерві. Фінансові ресурси, що використовуються задля розвитку виробничого процесу (купівля сировини, товарів та інших предметів праці, знарядь праці, робочої сили, інших елементів виробництва), являють собою капітал у його грошовій формі. Таким чином, капітал - це частина фінансових ресурсів.

У структуру капіталу входять кошти, вкладені в основні фонди, нематеріальні активи, оборотні фонди, фонди обігу.

Фінансові ресурси зосереджуються в певних фондах грошових коштів, тобто сумі грошей, що мають строго цільове призначення.

Створення цільових грошових фондів за рахунок фінансових ресурсів і використання їх дозволяє забезпечити коштами відтворювальний процес на мікрорівні. Фондова форма використання фінансових ресурсів зумовлена потребами розширеного відтворення і має деякі переваги в порівнянні з нефондовою формою.

Фондова форма фінансових ресурсів - найефективніший шлях їх використання, так як забезпечує концентрацію ресурсів на основних напрямках розвитку суспільного виробництва.

На практиці як єдине ціле неправомірно сприймаються такі поняття, як грошові кошти, фінансові ресурси, грошові фонди, фінансові фонди. Взаємозв'язок між такими категоріями, як гроші, фінанси і фінансові ресурси можна виразити таким чином. Гроші являють собою матеріальну основу функціонування фінансів. Фінанси - сукупність економічних відносин, здійснюваних через реальний оборот грошових коштів. Результатом функціонування фінансів є утворення фінансових ресурсів.

Системою фінансових ресурсів підприємства можна вважати сукупність активів підприємства, які можуть бути використані ним при здійсненні своєї діяльності і для подальшого розвитку і функціонування.

У зв'язку з цим, виділяють деякі елементи фінансових ресурсів підприємств, що класифікуються за різними ознаками:

За ступенем ліквідності фінансові ресурси поділяються на абсолютно-ліквідні, швидко-ліквідні, повільно-ліквідні та важко-ліквідні.

Співвідношення відповідних груп активів і пасивів підприємства характеризує його ліквідність. Наприклад, ресурси групи А1 можуть бути трансформовані в найкоротші терміни і без втрат в будь-яку іншу необхідну форму. Особлива роль цієї групи пояснюється ще й тим, що гроші, володіючи (як правило) абсолютною ліквідністю, показують потенційні можливості по маневруванню ресурсами при прийнятті вигідних управлінських рішень.

По праву власності елементами фінансових ресурсів є:

- власні ресурси;
- позикові ресурси;
- тимчасово залучені (використовувані) ресурси.

Власні фінансові ресурси належать самому господарському суб'єкту і їх використання не тягне за собою можливості втрати контролю над діяльністю компанії. До них відносяться прибуток від різних видів діяльності і амортизаційні відрахування.

Позикові ресурси не є власністю даного підприємства, і їх використання може призвести до втрати незалежності. Позикові кошти надаються на умовах терміновості, платності, зворотності, що в кінцевому підсумку обумовлює їх більш швидко, у порівнянні з власними ресурсами, оборотність. До позикових засобів відносяться різноманітні види кредитів, що залучені від ланок кредитної системи (банків, інвестиційних інститутів, держави, підприємств, домогосподарств).

Залучені ресурси - кошти, що не належать підприємству, але тимчасово перебувають у його обороті. Дані кошти до виникнення санкцій (штрафів або інших зобов'язань перед власниками) можуть бути використані на розсуд суб'єкта господарювання. Це, перш за все, стійкі пасиви - заборгованість по оплаті праці

працівникам, заборгованість до бюджету і цільові фонди, кошти кредиторів що надходять у вигляді передоплати та ін.

Зазначена група має чимале значення, оскільки співвідношення між даними елементами фінансових ресурсів визначає фінансову стійкість суб'єкта господарювання.

За терміновістю використання, як правило, ресурси класифікуються на короткострокові, середньострокові, довгострокові. Часовий горизонт кожної групи може бути встановлений індивідуально.

Ресурси короткострокового призначення (термін дії - до 1 року) призначені для фінансування поточної діяльності підприємства, до яких відносяться формування оборотних коштів, короткострокових фінансових вкладень, розрахунків з дебіторами.

Ресурси середньострокового призначення (термін дії від 1 до 3 років) використовуються для заміни окремих елементів основних фондів, їх реконструкції і переозброєння. У цьому випадку, як правило, не передбачаються зміни технології або повної заміни обладнання.

Ресурси довгострокового призначення (термін дії від 3 років) використовуються для фінансування основних фондів, довгострокових фінансових вкладень, ризикового фінансування.

Виходячи з вищевикладеного можна зробити висновок про те, що фінансові ресурси несуть великий вплив на функціонування підприємства і класифікуються за різними ознаками, відповідно до яких господарюючі суб'єкти можуть вибирати прийнятні для себе форми ресурсів.

1.2. Джерела формування фінансових ресурсів суб'єкта господарювання

Фінансові ресурси підприємства залежно від джерел їх формування можна розділити на власні, позикові і залучені кошти.

Джерелами власних фінансових ресурсів підприємства є статутний капітал (фонд), резервний фонд, фонди спеціального призначення, нерозподілений прибуток, а також цільові надходження і фінансування.

Статутний фонд (капітал) є сумою вкладів власників (засновників) або акціонерів у формуванні майна організації. Збільшення або зменшення розмірів статутного фонду (капіталу) компанії допускається за ініціативою його акціонерів. Поповнення статутного фонду (капіталу) здійснюється і в разі законодавчої зміни його мінімального розміру. Формування статутного фонду (капіталу) юридичної особи здійснюється шляхом внесення засновниками (акціонерами) грошових і негрошових внесків. Поповнення статутного фонду організації може бути вироблено за рахунок нових внесків засновників, нерозподіленого прибутку минулих років або звітного року, залишків коштів фондів накопичення і споживання, фондів переоцінки статей балансу і резервного фондів.

Статутний фонд може зменшуватися при нарахуванні зносу основних фондів, їх безоплатну передачу, списання втрат від ліквідації основних фондів, покриття збитків минулих років.

Пайовий фонд утворюється за рахунок пайових внесків членів споживчого товариства сплачуються відповідно до статуту товариства. Він є джерелом формування власних коштів споживчого товариства, може передаватися у спадок або повертатися при вибутті пайовикам.

Накопичення власних коштів організації в процесі здійснення господарської діяльності відбувається шляхом:

- а) спрямування прибутку на приріст майна і грошових коштів, тобто реінвестування прибутку;
- б) отримання безоплатного цільового фінансування, що направляється на придбання активів;
- в) приросту вартості майна за рахунок джерел власних коштів відмінних від прибутку

Реінвестований прибуток - це неoderжані власниками доходи, які знаходяться в обороті створеного ними юридичної особи. Статутний фонд (капітал) і реінвестований прибуток є джерелами формування чистих активів суб'єкта господарювання. Реінвестований прибуток представлений в резервному і спеціальних фондах організації, а також у вигляді нерозподіленого прибутку.

Нерозподілений прибуток є джерелом формування активів тільки в тій частині, яка буде спрямована на фінансування матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання і на поповнення його власних оборотних коштів. Після розподілу вона капіталізується в фондах накопичення.

Статутний фонд, пайовий фонд, цільове фінансування, резервний фонд та нерозподілений прибуток є перманентними джерелами формування власних коштів організації.

Фонди, як джерела фінансових ресурсів організації утворюються за рахунок відрахувань від розподіленої прибутку, а в окремих випадках - за рахунок доходів від фінансової діяльності (віднесення відрахувань на витрати обігу, на зменшення валового доходу і так далі).

За участі в процесі формування ресурсів організацій і підприємств виділяють фонд загальногосподарського призначення і фонди спеціального призначення. До фондів загальногосподарського призначення відносяться резервний і статутний фонди. За рахунок них формуються як необоротні, так і оборотні активи.

Фонди спеціального призначення створюються для фінансування певних заходів і використовуються за цільовим призначенням. До них відноситься фонд накопичення, фонд споживання, фонд переоцінки основних засобів, фонд поповнення власних оборотних коштів, амортизаційний фонд.

Фонди накопичення утворюються за рахунок відрахувань від розподіленою прибутку, що спрямовується на виробничий розвиток організації, амортизаційних відрахувань за основними засобами та нематеріальними активами, цільового фінансування, що надійшло безоплатно. Організації утворюють такі фонди

накопичення: фонд поповнення власних коштів, фонд фінансування матеріально-технічної бази, фонд коштів соціальної сфери, амортизаційні фонди.

У практичній діяльності багато підприємств не створюють (або створюють не в повному обсязі) фонд накопичення, витрачаючи прибуток, призначений для нього, на матеріальне заохочення, оплату соціальних пільг, компенсацій та інші потреби, не пов'язані зі створенням нового майна.

Фонди споживання створюються для фінансування витрат на соціальні потреби колективу і матеріальне стимулювання працівників. Утворюються вони за рахунок відрахувань від розподіленого прибутку та інших джерел. Фондами споживання, які створюються в організаціях, є фонд соціального розвитку, резервний фонд оплати праці, фонд заохочення. Формуються фонди споживання, в основному, за рахунок відрахувань від розподіленою прибутку за встановленими нормативами, а витрачаються на цілі відповідно до затверджених кошторисів.

Фонд споживання використовується на:

- виплату одноразових заохочень за виконання особливо важливих завдань;
- преміювання працівників за підсумками роботи підприємства за рік;
- надання матеріальної допомоги, оплату путівок на лікування та відпочинок, екскурсії та подорожі;
- компенсацію подорожчання вартості харчування в їдальнях і буфетах;
- надбавки до пенсій, одноразову допомогу ветеранам праці які ідуть на пенсію;
- оплату додатково наданих за колективним договором відпусток працівникам, в тому числі жінкам, які виховують дітей;
- стипендії студентам і учням, направленим господарюючим суб'єктом на навчання до вищих і середніх спеціальних навчальних закладів, які виплачуються за рахунок коштів господарюючого суб'єкта.

Фонд поповнення (індексації) власних оборотних коштів створюється в організації з метою підтримки її фінансової стійкості. В цей фонд зараховуються доходи, отримані від дооцінки оборотних активів, що направляються на

поповнення власних оборотних коштів, а також відрахування на поповнення власних оборотних коштів, вироблені підприємствами торгівлі та громадського харчування в розмірі 6-ти відсотків від отриманого ними валового доходу по реалізації товарів.

Резервні фонди утворюються в організації відповідно до законодавства або установчими документами. Формуються вони за рахунок відрахувань з розподіленого прибутку, що утворилися від курсових різниць по внесках до статутного капіталу (фонду), який оголошений в іноземній валюті та емісійного доходу від розміщення акцій. Використовуються резервні фонди на фінансування тих заходів і програм, для яких вони створені.

Цільові надходження і фінансування - кошти, одержувані організацією з бюджету і позабюджетних джерел, а також в результаті наданих їй податкових і митних пільг, які спрямовуються на фінансування заздалегідь визначених заходів і програм.

В економічній літературі в особливу групу джерел фінансових ресурсів підприємства виділяють стійкі пасиви. Такими є створені на підприємстві за рахунок власних коштів резерви на погашення витрат і боргів, а також нараховані доходи майбутніх періодів. Нараховуються вони за рахунок доходів або прибутку звітного року. До стійких пасивів відносять невикористані резерви по сумнівних боргах, резерви майбутніх і поточних витрат і платежів, в тому числі і по виплаті доходів засновникам, доходи майбутніх періодів і залишки коштів фондів споживання.

Фонд фінансування розвитку матеріально-технічної бази є джерелом фінансування основних засобів і нематеріальних активів за браку коштів, акумульованих в амортизаційному фонді.

Утворюється цей фонд за рахунок відрахувань з розподіленого прибутку минулого року, що спрямовується на розвиток матеріально-технічної бази за встановленим нормативом, відрахувань від розподіленого прибутку звітного року, поповнення за рахунок коштів інших фондів спеціального призначення.

Кошти фонду на капітальні вкладення направляються: на підготовку виробництва; підготовку кадрів для роботи на підприємстві; будівництво об'єктів у порядку пайової участі і т.д.

Для потреб технічного вдосконалення і розширення матеріально-виробничої бази підприємства може створюватися інноваційний фонд. Витрачання коштів цього фонду здійснюється виключно за цільовим призначенням відповідно до затверджених кошторисів.

Інноваційний фонд використовується для відшкодування витрат на капітальні вкладення, що не збільшують вартості основних засобів. Кошти фонду використовуються на фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, фінансування будівництва об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури та галузевих програм з енергозбереження.

Чимала частина потреби в фінансових ресурсах задовольняється за рахунок позикових джерел. До них відносяться: довгострокові і короткострокові позики, кредитне і акціонерне фінансування, фінансування шляхом лізингу, продажу боргових зобов'язань (факторингу) і продажу короткострокових цінних паперів підприємств.

Залежно від термінів виділяються дві основні групи фінансових операцій:

- короткострокові (до року);
- довгострокові (понад рік).

Розподіл фінансових операцій за термінами має велике значення, особливо для підприємств які отримують фінансові ресурси із зовнішніх джерел, з точки зору планування повернення боргів.

До позик відносять кредити, отримані від позабанківських суб'єктів господарювання за договором позики. Позики у формі кредиту, в тому числі і вексельного, залучають організації які відчувають нестачу платіжних засобів. Підставою для їх отримання від небанківських суб'єктів господарювання є укладений в установленому порядку договір позики. Як свідчення своєчасності погашення позики позичальник може видати кредитору вексель.

Позику в формі кредиту організації можуть отримувати з інноваційних фондів, а також від інших суб'єктів господарювання. Видача позик здійснюється тільки за рахунок власних коштів кредиторів.

Найбільш поширеним видом позикового фінансування є кредитне фінансування. Воно включає в себе будь-які зобов'язання підприємства платити фіксовані суми або відсотки за отримання коштів на певний період. До кредитного фінансування відносяться позики банків та інших фінансово-кредитних установ, комерційний (торговий) кредит і фінансування посередством облігацій.

Основним джерелом позичкового капіталу є забезпечені(іпотечні) кредити і незабезпечені (умовні) кредити. До забезпечених або іпотечних, відносяться: кредити під заставу обладнання, товарів, дебіторської заборгованості та іншої власності підприємства-позичальника. Зазвичай сума іпотечних кредитів нижче ринкової вартості заставленого обладнання чи інших заставлених активів підприємства.

Умовні, або незабезпечені кредити не вимагають забезпечення майна під заставу і надаються кредиторами тільки в разі високого кредитного рейтингу позичальника. Відсотки по умовному кредиту дещо вищі, ніж по забезпеченому. Крім того, за таким кредитом обумовлюються в кредитній угоді обов'язкова умова або гарантії між позичальником і кредитором. Наприклад, перевірка кредитором фінансового стану позичальника, підтримання на певному рівні кредиторських зобов'язань і так далі.

До незабезпечених кредитів відносяться:

- позики, за якими в якості гарантії на рахунку залишається компенсаційний залишок, який позичальник не може використовувати, а відсоток за користування кредитними ресурсами виплачується за всю суму, зазначену в кредитному договорі;
- кредитна лінія, що представляє собою договір про максимальну суму, яку готовий позичити кредитор протягом певного періоду, залишаючи за собою право контролю за використанням цієї суми;

- позики під гарантії держави або різних фондів підтримки

Значна частина оборотного капіталу фінансується за допомогою різних форм комерційного (торгового) кредиту. Комерційний кредит не еквівалентний авансу у вигляді грошової суми. Він являє собою продаж товарів або послуг з фактичною їх оплатою протягом певного терміну після їх поставки або надання. Такі форми кредиту не вимагають гарантії, тому важливе значення тут має ретельне вивчення фінансового стану підприємства.

Найбільш поширеною формою комерційного кредиту є відкритий кредит. Відкритий кредит - це виписування рахунків, за якими одержувач кредиту розплачується протягом встановленого терміну. Для менш надійних партнерів комерційний кредит оформляється у вигляді простого векселя, тобто письмового боргового зобов'язання, підписаного одержувачем комерційного кредиту. У векселі вказуються термін оплати і нерідко процентна ставка, що підлягає виплаті.

Зовнішнє фінансування за допомогою випуску боргових зобов'язань у вигляді облігацій відноситься до довгострокового кредитного фінансування. Облігація є фінансовим зобов'язанням у вигляді цінного паперу, що дає право її власнику отримувати фіксований твердий дохід, а також розраховувати на періодичне її погашення аж до виплати всієї вартості облігації. Фінансування за допомогою облігацій є способом отримання позик. Кожна облігація, продана підприємством є частиною його загального боргу.

Підприємство, яке отримує кошти за допомогою облігацій, має певну перевагу. По-перше, володар облігацій має перевагу перед власниками інших довгострокових цінних паперів при ліквідації підприємства. По-друге, облігації забезпечуються майном і капіталом, тому по ним можна платити менший відсоток. По-третє, продаж облігацій не пов'язана з отриманням контролю над підприємством так як їх власники не мають право голосу. Володар облігацій - це кредитори підприємства, а не його власники. По-четверте, відсоток за кредитними зобов'язаннями може відноситися до витрат бізнесу.

До поширеного виду зовнішнього фінансування відноситься акціонерне фінансування. Продаж акцій є способом залучення капіталів на довгостроковій основі. Засоби, які отримані від продажу акцій не є позиковими, оскільки покупці акцій стають співвласниками підприємства. Акціонер має право на частину власності підприємства пропорційно частки в статутному капіталі куплених ним акцій.

Поширеним видом довгострокового фінансування підприємства є лізинг. Використання лізингу в якості зовнішнього джерела фінансування має свої переваги: не потрібно «живих» грошей на покупку устаткування і забезпечення лізингового договору; платежі по лізингу належать до витрат бізнесу; при банкрутстві немає проблем з поверненням кредиту і продажу майна, отриманого по лізингу.

Одним з видів короткострокового позикового фінансування може розглядатися факторинг, який представляє собою продаж боргових зобов'язань факторинговій фірмі до моменту настання платежів по ним. Продаж боргових зобов'язань здійснюється з дисконтом. Після укладення факторингового договору боржник ставиться до відома, кому він повинен платити, а продавець боргів отримує гроші для поточного фінансування оборотного капіталу. Цей вид фінансування є дорогим і використовується в разі, коли не можна скористатися іншими джерелами фінансових ресурсів.

Досить поширеним видом короткострокового фінансування в ринкових умовах є продаж короткострокових цінних паперів підприємств і, перш за все, комерційних векселів. Привабливість цього виду фінансування полягає в тому, що комерційні векселі продаються за умови стабільності дисконтної ставки, а для їх продажу не потрібно заставне забезпечення.

Залучення позикових джерел при певних умовах підвищує потенціал підприємства в отриманні прибутку. Використовуючи чужі гроші нарощується власний капітал підприємства в результаті зростання прибутку.

Вибираючи джерела зовнішнього фінансування, необхідно порівнювати розміри витрат при отриманні фінансових ресурсів з альтернативних джерел. Головним тут є рівень процентної ставки і терміни виплати за борговими зобов'язаннями, а також і інші можливі умови, які визначаються з потенційними інвесторами і кредиторами. Критеріями вибору джерел позикового фінансування можуть виступати ймовірні обмеження надходження грошей, ризик переходу контролю за підприємством до зовнішніх джерел фінансування, а також інші причини, які можуть вплинути на зміну поведінки інвесторів і кредиторів.

Виходячи з усього вищезазначеного можна зробити висновок, що у організацій і підприємств існує два основних джерела формування фінансових ресурсів - це власні і позикові кошти.

1.3. Методичні підходи щодо оцінки використання фінансових ресурсів підприємства

Питання про ефективність використання фінансових ресурсів підприємства в наші дні є актуальним, адже від правильності формування та використання фінансових ресурсів залежить фінансовий стан підприємства та його прибутковість. Основною метою оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства є виявлення проблем для подальшої розробка заходів щодо їх усунення та підвищення ефективності роботи організації.

Фінансові ресурси підприємства можна проаналізувати за двома параметрами – формування та використання, кожний із цих параметрів має свої критерії оцінювання.

Формування фінансових ресурсів має за мету забезпечити організацію необхідним обсягом грошових коштів для здійснення господарської діяльності, а також мінімізацію їх вартості і оптимізацію структури для підтримки фінансової стійкості. Аналіз показників фінансової стійкості, а також складу та структури балансу підприємства описують формування ресурсів підприємства та характеризують загальний фінансовий стан.

Використання фінансових ресурсів направлене на їх раціональне розміщення з метою збільшення прибутковості та платоспроможності компанії. Завданням управління грошовим обігом є регулювання трансформації фінансових ресурсів з товарної форми в грошову і навпаки таким чином, щоб для виконання фінансових обов'язків грошові кошти були наявними в потрібний момент. Таким чином, для того щоб комплексно оцінити ефективність використання фінансових ресурсів організації, необхідно оцінити показники, що характеризують ефективність обороту і використання фінансових ресурсів на кожній стадії їх руху.

Для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства використовується система показників, що характеризує ліквідність балансу, рентабельність та ділову активність підприємства.

Ліквідність – це властивість активів бути швидко конвертованими у грошові кошти за ціною, близькою до ринкової [15]. Чим легше і швидше можна обміняти актив з урахуванням його повної вартості, тим більш ліквідним він є.

Ліквідність балансу - це ступінь покриття зобов'язань підприємства активами, термін перетворення яких в грошові кошти відповідає терміну погашення зобов'язань [16]. Від ступеня ліквідності балансу залежить платоспроможність підприємства. Основна ознака ліквідності - формальне перевищення вартості оборотних активів над короткостроковими пасивами. І чим більше це перевищення, тим сприятливіший фінансовий стан має підприємство з позиції ліквідності.

Актуальність визначення ліквідності набуває особливого значення в умовах економічної нестабільності. Тут постає питання чи достатньо у підприємства коштів для покриття його заборгованості. Така ж проблема виникає, коли необхідно визначити, чи достатньо у підприємства коштів для розрахунків з кредиторами, тобто здатність погасити заборгованість наявними засобами. В даному випадку, кажучи про ліквідність, мається на увазі платоспроможність підприємства, основними ознаками якої є наявність у достатньому обсязі грошових коштів та відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Для проведення аналізу ліквідності балансу підприємства статті активів групують за ступенем їхньої ліквідності. Зобов'язання по пасиву групуються за строками їхнього погашення. Сутність аналізу ліквідності балансу полягає у порівнянні відповідних груп активів та пасивів і визначається як ступінь покриття зобов'язань підприємства активами, строк конвертації яких у грошові кошти відповідає терміну погашення зобов'язань.

У табл. 1.1 наведено групи на які поділяються активи підприємства в залежності від швидкості їх конвертації у грошові кошти.

Таблиця 1.1 – Групування активів підприємства

Група	Умовне позначення	Характеристика
Абсолютно-ліквідні	A1	Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції
Швидко-ліквідні	A2	Векселі отримані, дебіторська заборгованість
Повільно-ліквідні	A3	Запаси, витрати майбутніх періодів, інші оборотні активи
Важко-ліквідні	A4	Необоротні активи

Джерело: складено автором на основі наукової літератури [19]

У табл. 1.2 наведено групи на які поділяються пасиви підприємства в залежності від строку їх погашення.

Таблиця 1.2 – Групування пасивів підприємства

Група	Умовне позначення	Характеристика
Найбільш термінові	П1	Кредиторська заборгованість та поточні зобов'язання за розрахунками
Коротко-строкові	П2	Короткострокові кредити ,доходи майбутніх періодів, векселі видані
Довгострокові	П3	Довгострокові зобов'язання
Постійні	П4	Зобов'язання перед власниками з формування власного капіталу

Джерело: складено автором на основі наукової літератури [19]

Баланс вважається ліквідним, якщо виконуються такі умови [17]:

$$A1 \geq P1$$

$$A2 \geq P2$$

$$A3 \geq P3$$

$$A4 \leq P4$$

Для комплексного оцінювання ліквідності балансу визначається загальний показник ліквідності, баланс вважається ліквідним якщо значення цього показника перевищує 1 [18].

$$\text{Кл. б.} = \frac{A1 + 0,5 * A2 + 0,3 * A3}{P1 + 0,5 * P2 + 0,3 * P3}, \quad (1.1)$$

де Кл.б. – коефіцієнт ліквідності балансу.

Також для аналізу платоспроможності підприємства розраховуються абсолютні та відносні показники ліквідності [19]. Основним абсолютним показником ліквідності є чистий оборотний капітал, нормативне значення - > 0 .

$$\text{ЧОК} = \text{ОА} - \text{ПЗ}, \quad (1.2)$$

де ЧОК – чистий оборотний капітал;

ОА – оборотні активи;

ПЗ – поточні зобов'язання.

Коефіцієнт поточної ліквідності характеризує достатність оборотних активів для задоволення поточних зобов'язань

$$\text{Кп. л.} = \frac{\text{ОА}}{\text{ПЗ}}, \quad (1.3)$$

де Кп.л. – коефіцієнт поточної ліквідності.

Коефіцієнт швидкої ліквідності характеризує можливість погашення підприємством поточних зобов'язань за рахунок наявних найбільш ліквідних активів

$$\text{Кш. л.} = \frac{\text{ОА} - \text{З}}{\text{ПЗ}}, \quad (1.4)$$

де Кш.л. – коефіцієнт швидкої ліквідності;

З – запаси.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує здатність підприємства погасити свої поточні зобов'язання негайно

$$\text{Ка. л.} = \frac{\text{ГК}}{\text{ПЗ}}, \quad (1.5)$$

де Ка.л. – коефіцієнт абсолютної ліквідності;
ГК – грошові кошти.

Головним параметром ділової активності підприємства є тривалість оборотності коштів. Чим швидший оборот, тим ефективніше підприємство використовує свої фінансові ресурси.

Аналіз ділової активності підприємства, або показники оборотності, дозволяють оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої (або залучені) кошти в процесі господарської діяльності.

Для оцінки ділової активності підприємства використаємо такі відносні показники [20]:

$$\text{Ко. о. а.} = \frac{\text{ЧВ}}{\text{ОА}}, \quad (1.6)$$

де Ко.о.а. – коефіцієнт оборотності оборотних активів;
ЧВ – чиста виручка підприємства.

$$\text{Ко. дб. з.} = \frac{\text{ЧВ}}{\text{ДбЗ}}, \quad (1.7)$$

де Ко.дб.з. – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості;
ДбЗ – дебіторська заборгованість.

$$\text{То. дб. з.} = \frac{365}{\text{Ко. дб. з.}}, \quad (1.8)$$

де То.дб.з. – період обороту дебіторської заборгованості.

$$\text{Ко. кр. з.} = \frac{\text{ЧВ}}{\text{КрЗ}}, \quad (1.9)$$

де Ко.кр.з. – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості;
КрЗ – кредиторська заборгованість.

$$\text{То. кр. з.} = \frac{365}{\text{К. о. кр. з.}}, \quad (1.10)$$

де То.кр.з. – період оборотності кредиторської заборгованості.

$$\text{Ко. в. к.} = \frac{\text{ЧВ}}{\text{ВК}}, \quad (1.11)$$

де Ко.в.к. – коефіцієнт оборотності власних коштів.

Рентабельність - це один з показників, що характеризує економічну ефективність роботи підприємства. Рентабельність являє собою таке використання фінансових ресурсів, при якому організація не тільки покриває свої витрати доходами, а й отримує прибуток [21].

В цілому рентабельність являє собою здатність компанії створювати прибуток для інвесторів і власників. Висока рентабельність свідчить не тільки про можливості підприємства забезпечувати досягнення інтересів цих груп учасників, а і про більш високу захищеність кредиторів, так як в разі ефективної діяльності компанія отримує додатковий позитивний грошовий потік, який може бути направлений на погашення боргу перед постачальниками фінансових ресурсів.

Для оцінки рентабельності підприємства використаємо такі відносні показники [20]:

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу найважливіший фінансовий показник віддачі для будь-якого інвестора, власника бізнесу, який показує, наскільки ефективно був використаний вкладений в бізнес капітал.

$$\text{Кр. в. к.} = \frac{\text{ЧП}}{\text{ВК}}, \quad (1.12)$$

де Кр.в.к. – коефіцієнт рентабельності власного капіталу;

ЧП – чистий прибуток;

ВК – власний капітал.

Коефіцієнт рентабельності діяльності підприємства характеризує ефективність господарської діяльності підприємства.

$$\text{Кр. д.} = \frac{\text{ЧП}}{\text{ЧВ}}, \quad (1.13)$$

де Кр.д. – коефіцієнт рентабельності діяльності підприємства;

Коефіцієнт рентабельності продукції характеризує ефективність та дохідність від реалізації.

$$\text{Кр. пр.} = \frac{\text{П}}{\text{с/в}}, \quad (1.14)$$

де Кр.пр. – коефіцієнт рентабельності продукції;

с/в – собівартість продукції.

Коефіцієнт рентабельності продажів

$$\text{Кр. пж.} = \frac{\Pi}{\text{ВР}}, \quad (1.15)$$

де Кр.пж. – коефіцієнт рентабельності продажів;

ВР – виручка від реалізації продукції.

Ефективне використання фінансових ресурсів на підприємстві свідчить про успішну діяльність даного суб'єкта господарювання. Відповідно, оцінити ефективність використання фінансових ресурсів, на наш погляд, можна за допомогою сучасних методик прогнозування банкрутства. Однією з таких методик є методика визначення ймовірності банкрутства Мартиненко В.П. яка зручна у користуванні та є адаптованою до умов вітчизняного ринку і використання якої дозволяє зробити висновок про успішне функціонування підприємства, а, відповідно, і про ефективне використання фінансових ресурсів.

Методика полягає у розрахунку коефіцієнта ймовірності банкрутства підприємства та використання шкали визначення ймовірності банкрутства [22].

$$\text{Кі. б.} = \text{Кп. л.} + 3,33 * \text{Ка} + 5,71 * \text{Кр. в. к.}, \quad (1.16)$$

де Кі.б. – коефіцієнт ймовірності банкрутства;

Ка – коефіцієнт автономії підприємства;

К.п.л. – коефіцієнт поточної ліквідності;

Кр.в.к. – коефіцієнт рентабельності власного капіталу.

Ймовірність банкрутства підприємства за даною методикою визначається за шкалою ймовірності банкрутства, представленою в табл. 1.3 [22].

Таблиця 1.3 - Шкала ймовірності банкрутства

Значення К ім.б.	Ймовірність банкрутства
6,0 і вище	Низька
5,99 – 5,30	Можлива
5,29 – 3,49	Висока
3,48 і нижче	Дуже висока

Таким чином, на нашу думку, саме за допомогою даних показників можна визначити рівень ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві.

Висновки до розділу I

Фінансові ресурси - сукупність всіх високоліквідних активів, якими розпоряджається компанія та задовольняє фінансові зобов'язання і розширене відтворення.

Фінансові ресурси є матеріальними носіями фінансових відносин, які спрямовується на розвиток виробництва, утримання і розвиток об'єктів невиробничої сфери, споживання, а також залишаються в резерві.

За ступенем ліквідності фінансові ресурси поділяються на абсолютно-ліквідні, швидко-ліквідні, повільно-ліквідні та важко-ліквідні.

По праву власності фінансові ресурси поділяються а власні, позикові та залучені ресурси.

За терміновістю використання, фінансові ресурси класифікуються як короткострокові, середньострокові, довгострокові. Часовий горизонт кожної групи може бути встановлений індивідуально, в залежності від виду діяльності того чи іншого підприємства.

Фінансові ресурси зосереджуються в певних фондах грошових коштів, тобто сумі грошей, що мають строго цільове призначення.

Фондова форма фінансових ресурсів - найефективніший шлях їх використання, так як забезпечує концентрацію ресурсів на основних напрямках розвитку суспільного виробництва. Створення цільових грошових фондів за рахунок фінансових ресурсів і використання їх дозволяє забезпечити коштами відтворювальний процес на мікрорівні.

Фонди, як джерела фінансових ресурсів організації утворюються за рахунок відрахувань від розподіленої прибутку, а в окремих випадках - за рахунок доходів від фінансової діяльності.

За участі в процесі формування ресурсів організацій і підприємств виділяють фонд загальногосподарського призначення і фонди спеціального призначення.

Найбільш поширеним видом позикового фінансування є кредитне фінансування. Воно включає в себе будь-які зобов'язання підприємства платити фіксовані суми або відсотки за отримання коштів на певний період.

Кредити поділяються на забезпечені (іпотечні) і незабезпечені (умовні). До забезпечених або іпотечних, відносяться: кредити під заставу обладнання, товарів, дебіторської заборгованості та іншої власності підприємства-позичальника. Умовні, або незабезпечені кредити не вимагають забезпечення майна під заставу і надаються кредиторами тільки в разі високого кредитного рейтингу позичальника. Відсотки по умовному кредиту дещо вищі, ніж по забезпеченому.

Поширеними видами довгострокового зовнішнього фінансування є випуск облігацій та акцій, лізинг. До короткострокового зовнішнього фінансування відноситься факторинг та продаж комерційних векселів.

Залучення фінансових ресурсів при певних умовах підвищує потенціал підприємства в отриманні прибутку. Використовуючи чужі гроші наращується власний капітал підприємства в результаті зростання прибутку.

Фінансові ресурси підприємства можна проаналізувати за двома параметрами – формування та використання. Формування фінансових ресурсів має за мету забезпечити організацію необхідним обсягом грошових коштів для здійснення господарської діяльності. Використання фінансових ресурсів направлене на їх раціональне розміщення з метою збільшення прибутковості та платоспроможності компанії.

Для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства необхідно провести аналіз системи показників, що характеризує ліквідність балансу, рентабельність та ділову активність підприємства. Для узагальненої оцінки рівня ефективності використання фінансових ресурсів та діяльності підприємства необхідно розрахувати ймовірність банкрутства.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТОВ «ТАВРІЯ-В»

2.1 Господарсько правові засади функціонування та загальна характеристика ТОВ «Таврія-В»

ТОВ «Таврія-В» — всеукраїнська мережа супермаркетів. Повне найменування — товариство з обмеженою відповідальністю «Таврія-В», Код ЄДРПОУ — 19202597. ТОВ «Таврія-В» до асоціацій, корпорацій, консорціумів, концернів, інших об'єднань за галузевою ознакою не входить.

ТОВ «Таврія-В» представлена в Одесі, Миколаєві, Хмельницькому, Білгород-Дністровському, Ізмаїлі, Чорноморську, Херсоні, Харкові, Києві. Компанія складається з 85 торгових об'єктів з яких 76 — супермаркети, а також інтернет-супермаркету. У компанії працює більш ніж 10 тисяч осіб.

Компанія «Таврія-В» була заснована в 1992 році і починала свою діяльність з мережі торгових павільйонів в Одесі. На сьогоднішній день ТОВ «Таврія-В» є мультиформатною компанією. В її структуру входять великі торгові центри, делікатес-маркети, торгові точки формату «магазин біля дому», ресторани швидкого харчування, ресторани VIP-класу, виробничі цехи, а також великий логістичний комплекс.

ТОВ «Таврія-В» займається широкоформатною торгівлею та наданням в оренду торговельних площ. Ключові бізнес-напрями компанії [23]:

- роздрібна торгівля;
- оптова торгівля;
- громадське харчування;
- виробництво;
- будівництво і девелопмент;
- приват-лейбл.

ТОВ «Таврія-В» сьогодні - одна з найбільш популярних торгових мереж, що працює в різних регіонах України. Визнання споживачів пов'язано в першу чергу з високим рівнем обслуговування та якістю надаваних послуг. Величезна увага

приділяється якості товару, рівню сервісу, надання додаткових безкоштовних послуг, затишній атмосфері для відвідувачів і простоті в обслуговуванні. Асортимент магазинів мережі включає до 30 000 найменувань різних товарів. Мережа супермаркетів "Таврія-В" у своїй роботі використовує 2 формати торгових точок - торговельні центри і "магазини біля дому". Перший з них орієнтований в першу чергу на клієнтів, які здійснюють тижневі покупки, а другий - на щоденні покупки. Така диверсифікація дозволяє в значній мірі охопити ринок роздрібною торгівлі і сприяє зростанню частки ринку. Всі торгові точки мережі розташовані в густонаселених районах, місцях значного потоку людей, а також на транспортні розв'язки міста, що забезпечує постійний приплив покупців. Торгові центри та супермаркети пропонують широкий вибір непродовольчої групи товарів - частка яких становить близько 40%.

ТОВ «Таврія-В» впроваджує найсучасніші розробки у сфері складських і транспортних технологій. Проводиться постійне вдосконалення системи планування, на регулярній основі проводиться аналіз продажів. Компанія має 3 логістичних склади загальною площею понад 60 тис. м², автопарк; службу доставки; інтернет-магазин; пакувальну лінію. ТОВ «Таврія-В» використовує автоматизовану систему управління запасами, в якій об'єднані всі магазини компанії. Власний автопарк включає 50 вантажних автомобілів, у тому числі з ізотермічними фургонами, фургонами-рефрижераторами. ТОВ «Таврія-В» - перша компанія в південному регіоні України, яка ще в 1999 році надала своїм покупцям можливість скористатися послугами служби доставки і робити покупки у віртуальному продовольчому магазині: www.universam.com.ua. Серед постійних покупців служби доставки "Таврія - В" - готелі, ресторани, розважальні комплекси, офіси, судноплавні і авіакомпанії, великі експедиторські компанії, елітні фітнес клуби і лікарні, а також школи.

ТОВ «Таврія-В» - один з лідерів у виробництві м'ясної, рибної, кулінарної, кондитерської, хлібобулочної продукції серед мереж роздрібною торгівлі. Весь технологічний процес, що включає в себе підготовку сировини до виробництва,

пакування, маркування, охолодження проводиться в спеціалізованих цехах, обладнаних сучасним високотехнологічним устаткуванням. Кваліфікація фахівців компанії постійно підвищується завдяки регулярним тренінгам, стажуванням, відвідування міжнародних виставок і конференцій. Компанія має свої торгові марки, такі як "Eurogroup", "Сімка", "Субота", "Натхнення", "Didie", "Сектетні технології", "Українська зірка".

ТОВ «Таврія-В» пропонує своїм клієнтам власну мережу кафе. Головна ідея проекту "Т-спринт кафе" - створення мережі кафе здорової їжі під одним брендом і однієї стильової спрямованості. В асортименті "Т-спринт кафе" - страви традиційної домашньої української і європейської кухні. Концепція "Т-спринт кафе" - Quick&Casual, що займає проміжне положення між підприємствами швидкого харчування (Quick Service) і традиційними кафе-ресторанами (Casual dining).

Сьогодні найбільш пріоритетним форматом торгової нерухомості для компанії є великі торговельно-розважальні центри площею не менше 10 тисяч м², в структурі яких, крім торгових площ, запроектовані кафе, ресторан або каток. Паралельно компанія займається відкриттям невеликих торгових точок в спальних районах міста площею 600 м² в форматі «магазин біля дому». На сьогоднішній день більша частина торговельних об'єктів компанії планується в окремо розташованих будинках. Однак, є приклади розміщення продовольчих супермаркетів ТОВ «Таврія-В» в структурі торгових об'єктів, що входять в портфель інших компаній.

Організаційна структура компанії представлена на рис. 2.1. Керівні органи ТОВ «Таврія-В» складаються із Зборів засновників, Ради директорів. Найвищим керівним органом компанії є Збори засновників, які визначають напрямки діяльності та стратегію компанії. Засновники мають право ухвалення остаточних рішень з усіх питань, що відносяться до діяльності компанії й використання майна компанії. Рада директорів є виконавчим органом, який у межах компанії, здійснює управління повсякденною діяльністю у рамках керівних положень і політики,

встановлених засновниками. Рада директорів призначається засновниками і керує діяльністю відповідно до угоди про керівництво.

До Ради директорів входять: директор по розвитку, комерційний директор, фінансовий директор, виконавчий директор, директор по рекламі. Крім того, до управлінських структур відносяться Головний бухгалтер, відділ аудиту. Кожен з директорів керує декількома структурними підрозділами відповідної спеціалізації. Зокрема, директору з розвитку підпорядковано відділ розвитку та будівельну групу; директору по рекламі - відділ реклами. Крім того, у складі товариства є такі структурні підрозділи: відділ логістики (логістичний склад), відділ продажу, відділ маркетингу, відділ закупівель, бухгалтерія, плановий відділ, відділ автоматизації та управління бізнес процесами. Найнижчою ланкою структури компанії є магазини які поділені на 6 регіонів покриття. Управління торговими центрами здійснює топ-менеджмент ТОВ "Таврія - В". Це співробітники, які пропрацювали в компанії 14-15 років і які пройшли всі щаблі кар'єрної драбини, які знають особливості виробничого процесу.

Фінансування господарської діяльності ТОВ "Таврія-В" здійснюється за рахунок залучення кредитних коштів, отриманого прибутку від фінансово-господарської діяльності підприємства та протягом 2002- 2006 років залучення фінансування через випуску цінних паперів - корпоративних облігацій. ТОВ "Таврія-В" було першим з ретейлерів України, який у 2003 році здійснив випуск корпоративних облігацій. Загальна сума випуску склала 5 000 000 гривень. У 2006 році ТОВ "Таврія-В" здійснило другу емсію облігацій на загальну суму 40 млн.грн. Залучені кошти спрямовані на фінансування переустаткування торгових залів, закупівлю сучасного обладнання та будівництво нових магазинів. До банків клієнтом яких є ТОВ "Таврія-В" відносяться [24]: ПАТ "Універсалбанк", ПАТ "ПУМБ", ПАО "Сбербанк", ВАТ "МТБ", ПАТ "Ощадбанк", ПАТ "Райффайзен Банк Аваль". Аудиторською фірмою, що надає свої послуги ТОВ "Таврія-В" є ТОВ "ІНТЕРАУДИТ" [25].

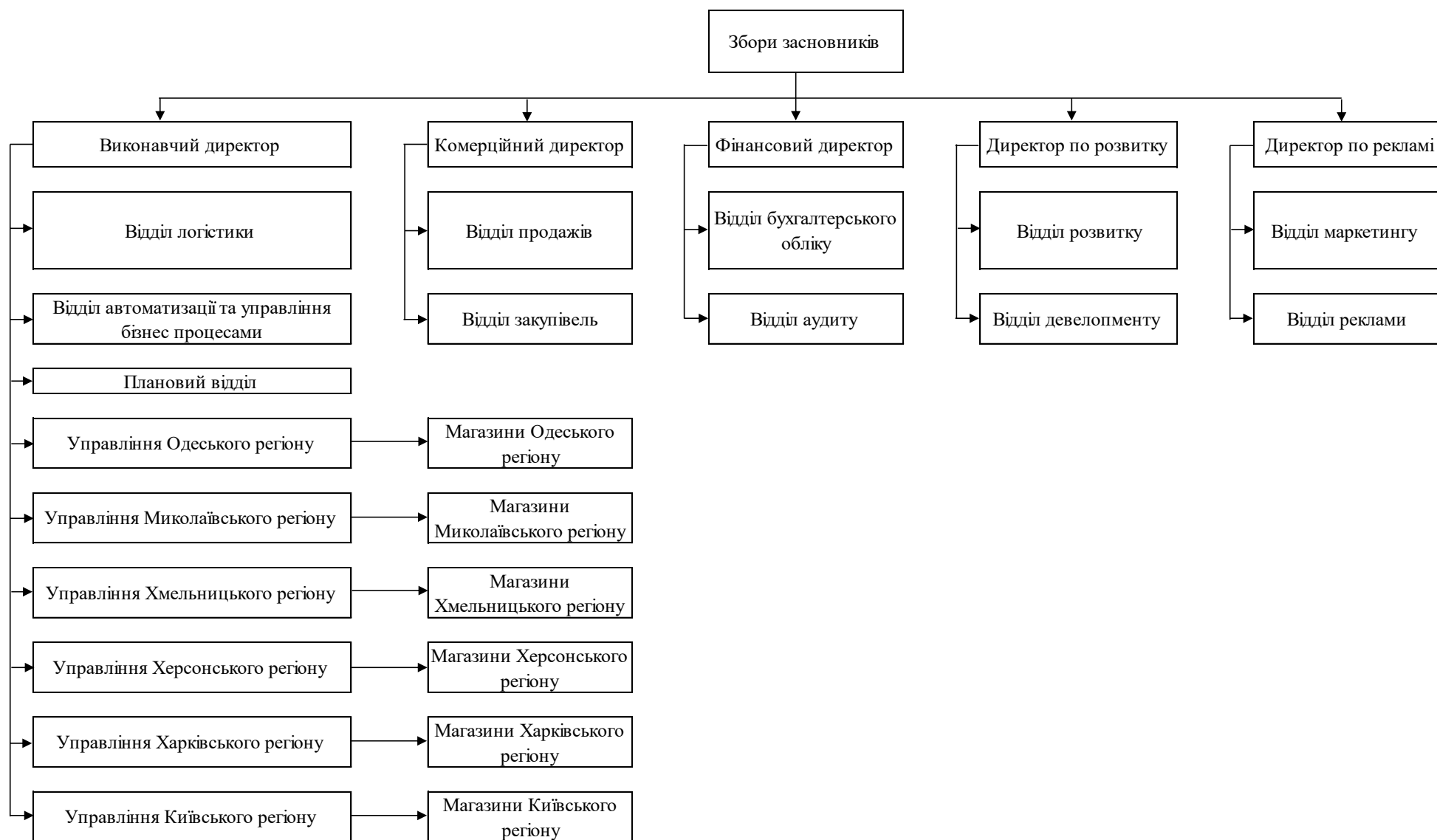

Рисунок 2.1 – Організаційна структура ТОВ «Таврія-В»

Основними напрямками діяльності ТОВ "Таврія-В" найближчим часом є: розширення існуючої торгівельної мережі; підвищення ефективності діяльності; розширення асортименту і реалізація нових видів товарів, у тому числі за рахунок власних марок. Майбутні плани збільшення реалізації нових видів товарів та послуг Емітента пов'язані з необхідністю зберігання ринкових позицій. Планується у подальшому подовження відкриття нових торгівельних центрів.

Основними факторами, що впливають на діяльність емітента є фінансова криза в Україні, зміни у податковому законодавстві, нестабільність законодавчої системи України та погіршення загальної політичної та економічної ситуації. Збільшення витрат та строків проведення капітальних вкладень, у т. ч. відсутність фінансування банками. Загострення конкурентної боротьби, у тому числі через іноземні торгівельні мережі на ринку України, брак кваліфікованого персоналу, форс-мажорні обставини.

2.2 Аналіз фінансово-економічного стану досліджуваного підприємства

Для надання оцінки загальному фінансово-економічному стану підприємства, перш за все необхідно проаналізувати майно яке йому належить та джерела його придбання.

Для аналізу складу активів та пасивів підприємства необхідно агрегувати однорідні за змістом статті для виявлення основних тенденцій в динаміці балансу. Визначимо склад та структуру майна (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Аналіз складу та структури майна ТОВ «Таврія-В», тис. грн.

Показник	Роки			Відхилення			
	2015	2016	2017	2015/2016		2016/2017	
				+/-	%	+/-	%
Усього майна	1952614	2586595	2822101	633981	32,47	235506	9,1
Необоротні активи	1626059	2044600	2237744	418541	25,74	193144	9,45
Оборотні активи	326555	541995	584357	215440	65,97	42362	7,82

Продовження таблиці 2.1

запаси	136296	162389	272892	26093	19,14	110503	68,05
дебіторська заборгованість	138347	297325	219026	158978	114,91	-78299	-26,33
кошти та їх еквіваленти	16819	30536	31932	13717	81,56	1396	4,57
інші оборотні активи	34749	46800	36737	12051	34,68	-10063	-21,5
Витрати майбутніх періодів	344	4945	23770	4601	1337,5	18825	380,69

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «Таврія-В»

З даних табл. 2.1 можна зробити висновок, що вартість майна підприємства зростала протягом всього досліджуваного періоду, у 2015-2016 роках на 32,47%, а у 2016-2017 роках на 9,1%. Це відбулося за рахунок збільшення необоротних активів на 25,74% у 2016 році та на 9,45% у 2017 році, а також збільшення оборотних активів на 65,97% у 2016 році та на 7,82% у 2017 році.

Перевищення темпів росту оборотних активів над необоротними, говорить про збільшення частки оборотних активів в структурі майна підприємства. Це може свідчити про підвищення мобільності активів та прискорення оборотності засобів.

Аналізуючи структуру оборотних активів, можна зробити висновок, що їх збільшення за 2016 рік відбулося найбільшою мірою за рахунок збільшення дебіторської заборгованості на 114,91%, а за 2017 рік за рахунок збільшення запасів на 68,05%. Менший приріст оборотних активів у 2017 році порівняно з 2016, відбувся через зменшення дебіторської заборгованості на 26,33%.

Проаналізуємо показники майнового стану підприємства в табл. 2.2. Для цього використаємо наступні формули [26]:

$$Км. а. = \frac{ОА}{НА}, \quad (2.1)$$

де Км.а. – коефіцієнт мобільності активів;

ОА – оборотні активи;

НА – необоротні активи.

$$\text{Чо.з.} = \frac{\text{ОЗ}}{\sum A} \quad (2.2)$$

де Чо.з. – частка основних засобів;

ОЗ – основні засоби;

$\sum A$ – сума активів.

$$\text{Кзн.} = \frac{\text{Зн}}{\text{Пв}} \quad (2.3)$$

де Кзн. – коефіцієнт зносу основних засобів;

Зн – знос основних засобів;

Пв – первісна вартість основних засобів.

$$\text{Кф. о. п.} = \frac{\text{ОЗс}}{\text{Чп}} \quad (2.4)$$

де Кф.о.п. – фондоозброєність;

ОВФс – середньорічна вартість основних виробничих фондів;

Чп – чисельність працівників.

$$\text{Кфм.} = \frac{\text{ОЗс}}{\text{с/в}} \quad (2.5)$$

де Кфм. – фондомісткість.

$$\text{Кфв.} = \frac{\text{с/в}}{\text{ОЗс}} \quad (2.6)$$

де Кфв. – фондovіддача.

$$\text{Кр. в. ф.} = \frac{\text{Чп}}{\text{ОЗ} + \text{З}} \quad (2.7)$$

де Кр.в.ф. – коефіцієнт рентабельності виробничих фондів.

З даних табл. 2.2, можна зробити висновок, що коефіцієнт мобільності активів зріс на 32% у 2016 році і знизився на 1,49% у 2017 році досягнувши значення 0,26, отже підприємство суттєво збільшило частку своїх оборотних активів, але ці показники недостатньо високі для підприємства роздрібної торгівлі.

Частка основних засобів в активах залишилася майже без змін, спостерілося зменшення показника на 16,3% у 2016 році та підвищення на 14,47% у 2017 році.

Коефіцієнт зносу основних засобів зріс на 7,33% у 2016 році та зменшився на 1,85% у 2017 році, отже спостерігається тенденція до поступового зносу основних засобів.

Таблиця 2.2 - Аналіз показників майнового стану ТОВ «Таврія-В»

Показник	Роки			Відхилення			
	2015	2016	2017	2015/2016		2016/2017	
				+/-	%	+/-	%
Коефіцієнт мобільності активів	0,2	0,27	0,26	0,07	35,00	-0,01	-3,70
Частка основних засобів в активах	0,33	0,28	0,32	-0,05	-15,15	0,04	14,29
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,33	0,35	0,34	0,02	6,06	-0,01	-2,86
Фондоозброєність	58,26	68,00	80,40	9,74	16,71	12,41	18,25
Фондомісткість	0,48	0,51	0,65	0,03	5,40	0,15	28,70
Фондовіддача	2,08	1,97	1,53	-0,11	-5,12	-0,44	-22,30
Коефіцієнт рентабельності виробничих фондів	0,05	0,08	0,03	0,03	56,11	-0,04	-54,81

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «Таврія-В»

Фондоозброєність вказує на вартість основних засобів, що припадають на одного працівника, даний показник зріс на 16,71% у 2016 році та на 18,25% у 2017, це сталося за рахунок збільшення вартості основних засобів при сталому значенні кількості працівників, це свідчить про позитивну тенденцію до розширення виробництва.

Фондомісткість показує рівень середньорічної вартості основних виробничих фондів на одиницю вартості виробленої продукції, показник зріс на 0,13% у 2016 і на 35,94% у 2017 роках, це свідчить про негативну тенденцію, адже нормою вважається зниження даного показника. Значення коефіцієнта

фондовіддачі, навпаки, зменшувалось протягом аналізованого періоду, що також є негативним.

Рентабельність виробничих фондів у 2015 році складала 5%, за 2016 рік значення виросло до 8%, але у 2017 знизилось до 3%, що є ще нижчим показником ніж у 2015 році.

Визначимо склад та структуру джерел фінансування діяльності підприємства (табл. 2.3)

Таблиця 2.3 – Аналіз складу та структури пасивів ТОВ «Таврія-В» тис. грн.

Показник	Роки			Відхилення			
	2015	2016	2017	2015/2016		2016/2017	
				+/-	%	+/-	%
Капітал разом	1952614	2586595	2822101	633981	32,47	235506	9,1
Власний капітал, у т.ч.	887768	1262154	1410703	374386	42,17	148549	11,77
зареєстрований (пайовий) капітал	24000	24000	30000	0	0	6000	25
капітал у дооцінках	900293	1210243	1312513	309950	34,43	102270	8,45
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-36525	27911	68190	64436	176,42	40279	144,31
Позиковий капітал, у т.ч.	657141	715924	883908	58783	8,95	167984	23,46
Довгострокові кредити банків	656594	715452	863959	58858	8,96	148507	20,76
Короткострокові кредити банків	547	472	19949	-75	-13,71	19477	4126,48
Поточні зобов'язання	408252	608989	547439	200737	49,17	-61550	-10,11
Короткострокові кредити банків	547	472	19949	-75	-13,71	19477	4126,48
Поточна кредиторська заборгованість за:	373051	455386	447686	82335	22,07	-7700	-1,69

Продовження таблиці 2.3

товари, роботи, послуги	228731	270338	268289	41607	18,19	-2049	-0,76
розрахунками з бюджетом	2197	2272	4857	75	3,41	2585	113,78
розрахунками зі страхування	92	78	172	-14	-15,22	94	120,51
розрахунками з оплати праці	882	936	1313	54	6,12	377	40,28
одержаними авансами	141149	181762	173055	40613	28,77	-8707	-4,79
Інші поточні зобов'язання	34654	153131	79804	118477	341,89	-73327	-47,89

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «Таврія-В»

З даних табл. 2.3, можна зробити висновок, що капітал підприємства збільшувався протягом досліджуваного періоду. Це сталося в результаті збільшення власного капіталу на 42,17% у 2016 році та 11,77% у 2017 році, а також за рахунок збільшення позикового капіталу на 24,38% у 2016 році та 6,57% у 2017 році.

Збільшення власного капіталу відбулося через збільшення капіталу у дооцінках на 34,43% у 2016 році та 8,45% у 2017 році, а також нерозподіленого прибутку на 176,42% у 2016 році та 144,31% у 2017. Зростання позикового капіталу у 2016 році на 24,38% відбулося більшою мірою через зростання поточних зобов'язань на 49,17%, у 2017 попри зменшення поточних зобов'язань на 10,11% - позиковий капітал зріс на 6,57% за рахунок зростання довгострокових зобов'язань на 20,76%.

Зростання поточних зобов'язань на 49,17% у 2016 році відбулося через зростання поточної кредиторської заборгованості на 22,07% та інших поточних зобов'язань на 341,89%, у 2017 році поточні зобов'язання зменшилися на 10,11% через зниження інших поточних зобов'язань на 47,89%. У 2017 році підприємство збільшило заборгованість по короткострокових кредитах банків на 4126,48%, це

свідчить про необхідність компанії покрити свої поточні потреби в грошових коштах та неспроможність погашення поточних зобов'язань перед контрагентами.

Власний капітал збільшився на 42,17% за 2016 рік та на 11,77% за 2017, майно підприємства збільшилося на 32,47% та 9,1% за відповідні періоди, отже спостерігається позитивна тенденція перевищення темпів росту власного капіталу над темпами росту активів, це свідчить про збільшення обсягів власних джерел фінансування діяльності підприємства.

Наступним кроком є проведення аналізу фінансової стійкості та показників ділової активності підприємства.

Проаналізуємо відносні показники фінансової стійкості в табл. 2.4. Для цього використаємо наступні формули [20]:

$$K_{\text{сп. ПК та ВК}} = \frac{\text{ПК}}{\text{ВК}} \quad (2.4)$$

де $K_{\text{сп.ПКтаВК}}$ – коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу;

ПК – позиковий капітал підприємства;

ВК – власний капітал суб'єкта господарювання.

$$K_a = \frac{\text{ВК}}{\sum A}, \quad (2.5)$$

де K_a – коефіцієнт автономії.

$$K_{\text{м. в. к.}} = \frac{\text{ВOK}}{\text{ВК}}, \quad (2.6)$$

де $K_{\text{м.в.к.}}$ – коефіцієнт маневреності власного капіталу.

$$K_{\text{з. в. о. к.}} = \frac{\text{ВOK}}{\text{ОА}}, \quad (2.7)$$

де $K_{\text{з.в.о.к.}}$ – коефіцієнт забезпечення підприємства власними оборотними коштами;

ВOK – власні оборотні кошти підприємства.

$$K_{\text{ф. л.}} = \frac{\text{ДЗ}}{\text{ВК}}, \quad (2.8)$$

де $K_{\text{ф.л.}}$ – коефіцієнт фінансового левериджу.

З даних табл. 2.4 можна зробити висновок, що коефіцієнт фінансової незалежності знаходиться нижче оптимального значення 0,6, але спостерігається тенденція до зростання. Так показник зріс на 7,32% у 2016 році і на 2,44% у 2017 році.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу у 2016 році зріс на 58,46% досягнувши нормативного значення. Це свідчить про те, що у підприємства достатньо власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних та частини оборотних активів.

Коефіцієнти забезпечення власними оборотними коштами знаходиться на високому рівні і говорить про здатність компанії проводити активну діяльність без можливості доступу до зовнішніх джерел фінансування та позикового капіталу.

Таблиця 2.4 – Аналіз відносних показників фінансової стійкості ТОВ «Таврія-В»

Показник	Нормативне значення	Роки			Відхилення			
		2015	2016	2017	2015/2016		2016/2017	
					+/-	%	+/-	%
Коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу	<0,6	1,20	1,05	1,00	-0,15	-12,52	-0,05	-4,66
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	> 0,6	0,45	0,49	0,50	0,03	7,32	0,01	2,44
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,35	0,27	0,43	0,37	0,16	58,46	-0,07	-15,35
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	>0,1	0,74	1,01	0,89	0,27	35,73	-0,12	-12,25
Коефіцієнт фінансового левереджу	<0,25	0,74	0,57	0,61	-0,17	-23,36	0,05	8,04

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «Таврія-В»

Коефіцієнт фінансового левериджу підприємства далекий від нормативного значення, це говорить про високий ступінь залежності підприємства від

довгострокових зобов'язань, з іншого боку це може свідчити про високий рейтинг довіри банків.

Таблиця 2.5 – Динаміка доходів ТОВ «Таврія-В» тис. грн.

Стаття	Роки			Відхилення			
	2015	2016	2017	2015/2016		2016/2017	
				+/-	%	+/-	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1483119	1565353	1408209	82234	5,54	-157144	-10,04
Інші операційні доходи	342289	375944	429485	33655	9,83	53541	14,24
Інші фінансові доходи	11	6	9	-5	-45,45	3	50
Інші доходи	26	208	7759	182	700	7551	3630,29
Всього доходів	1825445	1941511	1845462	116066	6,36	-96049	-4,95

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «Таврія-В»

Проаналізуємо динаміку та структуру доходів та витрат досліджуваного підприємства в табл. 2.5, 2.6.

З даних табл. 2.5 можна зробити висновок, що доходи підприємства у 2016 році в порівнянні з 2015 р. виросли на 116066 тис. грн., або на 6,36%, а у 2017 році в порівнянні з 2016 р. знизилась на 96049 тис. грн. (4,95%). Така динаміка надходжень основною мірою спричинена збільшенням чистого доходу від реалізації продукції на 82234 тис. грн. (5,54%) у 2016 році та зниженню на 157144 тис. грн., або на 10,04% у 2017 році.

Таблиця 2.6 - Динаміка витрат ТОВ «Таврія-В» тис. грн.

Стаття	Роки			Відхилення			
	2015	2016	2017	2015/2016		2016/2017	
				+/-	%	+/-	%
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	-1209882	-1339723	-1230897	-129841	-10,73	108826	8,12
Адміністративні витрати	-46734	-52991	-61705	-6257	-13,39	-8714	-16,44
Витрати на збут	-225076	-220530	-258928	4546	2,02	-38398	-17,41
Інші операційні витрати	-135027	-96663	-94698	38364	28,41	1965	2,03

Продовження таблиці 2.6

Фінансові витрати	-166320	-149800	-146928	16520	9,93	2872	1,92
Інші витрати	0	0	-3185	0	-	-3185	-
Всього витрат	-1783039	-1859707	-1796341	-76668	-4,3	63366	3,41

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «Таврія-В»

З даних табл. 2.6 можна зробити висновок, що витрати підприємства у 2016 році знизились в порівнянні з 2015 р. на 76668 тис. грн., або на 4,3%, а у 2017 році виросли на 63366 тис. грн. (3,41%), така динаміка витрат спричинена зменшенням собівартості реалізованої продукції на 129841 тис. грн. (10,73%) у 2016 році, та збільшенням на 108826 тис. грн., або на 8,12% у 2017 році в порівнянні з 2016 роком, адже собівартість реалізованої продукції є найбільшою статтею витрат підприємства.

Проаналізуємо відносні показники ділової активності та рентабельності, які характеризують загальний фінансовий стан підприємства в табл. 2.5. Для цього використаємо наступні формули [27]:

$$\text{Ко. а.} = \frac{\text{ЧВ}}{\sum A}, \quad (2.9)$$

де Ко.а. – коефіцієнт оборотності активів.

$$\text{Ко. м. з.} = \frac{\text{с/в}}{\text{ВЗ}}, \quad (2.10)$$

де Ко.м.з. – коефіцієнт оборотності матеріальних запасів;

с/в – собівартість реалізованої продукції;

ВЗ – виробничі запаси.

$$\text{Ко. о. з.} = \frac{\text{ЧВ}}{\text{ОЗ}}, \quad (2.11)$$

де Ко.о.з. – коефіцієнт оборотності основних засобів.

$$\text{Кр. а.} = \frac{\text{Пр}}{A}, \quad (2.12)$$

де Кр.а. – коефіцієнт рентабельності активів;

Пр – прибуток.

Виходячи з даних табл. 2.7 можна зробити висновки, що коефіцієнт оборотності активів знизився на 0,13 у 2016 році та на 0,09 у 2017, це свідчить що за 2 роки на 1 гривню використаних активів підприємство стало отримувати на 0,22 гривні менше виручки. Спостерігається також падіння протягом двох років коефіцієнтів оборотності матеріальних запасів та основних засобів, що свідчить про зниження фондівіддачі виробництва.

Таблиця 2.7 - Аналіз відносних показників ділової активності та рентабельності

Показник	Роки			Відхилення			
	2015	2016	2017	2015/2016		2016/2017	
				+/-	%	+/-	%
Коефіцієнт оборотності активів	0,63	0,50	0,42	-0,13	-20,32	-0,09	-17,55
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	8,88	8,25	4,51	-0,63	-7,06	-3,74	-45,33
Коефіцієнт оборотності основних засобів	1,92	1,82	1,31	-0,09	-4,81	-0,51	-27,97
Коефіцієнт рентабельності активів	0,14	0,09	0,06	-0,05	-37,66	-0,02	-27,97

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «Таврія-В»

Коефіцієнт рентабельності активів знизився вдвічі за 2 роки, але підприємство залишається рентабельним і показує нормальну прибутковість для галузі роздрібної торгівлі.

Загалом фінансовий стан підприємства можна охарактеризувати як незадовільний, капіталізація підприємства щорічно зростає, але дохідність залишається на тому ж рівні. Ті показники фінансової стійкості по яких компанія не відповідає нормативним значенням мають позитивну динаміку, але показники ділової активності та рентабельності залишаються на низькому рівні.

2.3 Стан використання фінансових ресурсів на ТОВ «Таврія-В»

Високий рівень розвитку підприємства визначається не тільки прибутковістю, а також і станом використання фінансових ресурсів на

підприємстві, які можна дослідити за допомогою визначених у піддрозділі 1.3 показників.

Для аналізу ліквідності балансу згрупуємо кошти по активах за ступенем їхньої ліквідності, а зобов'язання по пасивах за строками їхнього погашення у табл. 2.8.

Таблиця 2.8 - Групування активів та пасивів підприємства

Група	Умовне позначення	Значення		
		2015	2016	2017
Абсолютно-ліквідні активи	A1	16819	30536	31932
Швидко-ліквідні активи	A2	138347	297325	219026
Повільно-ліквідні активи	A3	171389	214134	333399
Важко-ліквідні активи	A4	1626059	2044600	2237744
Найбільш термінові пасиви	П1	407705	608517	527490
Коротко-строкові пасиви	П2	547	472	19949
Довгострокові пасиви	П3	656594	715452	863959
Постійні пасиви	П4	887768	1262154	1410703

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «Таврія-В»

Отже, можна зробити висновок, що баланс підприємства не ліквідний адже протягом усього періоду $A1 < П1$, $A3 < П3$, $A4 > П4$.

Для обчислення показників ліквідності використаємо формули 1.1 – 1.5 та проаналізуємо результати в табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз відносних показників ліквідності ТОВ «Таврія-В»

Показник	Нормативне значення	Роки			Відхилення			
		2015	2016	2017	2015/2016		2016/2017	
					+/-	%	+/-	%
Чистий оборотний капітал	>0	-81697	-66994	36918	14703	18	103912	155,11
Коефіцієнт ліквідності балансу	>1	0,23	0,3	0,3	0,07	30,16	0,01	2,52
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,5-2	0,8	0,89	1,07	0,09	11,26	0,18	19,94

Продовження таблиці 2.9

Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7-1,5	0,47	0,62	0,57	0,16	33,75	-0,05	-8,73
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2	0,04	0,05	0,06	0,01	21,71	0,01	16,33

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «Таврія-В»

З даних табл. 2.9 можна зробити висновок, що у 2017 році у підприємства з'являється чистий оборотний капітал. Це можна пояснити щорічним нарощенням оборотних активів підприємства та скорочення поточних зобов'язань у 2017 році.

Коефіцієнт ліквідності балансу значно менший нормативного значення, що говорить про критичну неплатоспроможність підприємства.

Коефіцієнт поточної ліквідності не відповідає нормативному значенню, що дозволяє зробити висновок про нездатність підприємства виконати свої короткострокові зобов'язання, але прослідковується стабільне зростання показника на 11,26% у 2016 році та на 19,94% у 2017 році.

Коефіцієнти швидкої та абсолютної ліквідності також не відповідають нормативному значенню, отже підприємство гостро потребує високо-ліквідних активів для виконання своїх термінових зобов'язань.

Загалом баланс підприємства неліквідний, підприємство не має достатньо фінансових ресурсів для виконання своїх короткострокових зобов'язань, але за 2015 – 2017 роки спостерігається покращення усіх показників.

Дослідимо використання фінансових ресурсів за допомогою показників оборотності та рентабельності. Для цього використаємо формули 1.6 – 1.15 та проаналізуємо результати в табл. 2.10.

З даних табл. 2.10 можна зробити висновки, що коефіцієнти оборотності оборотних активів та власних коштів знижувалися протягом 2016 і 2017 років, що говорить про суттєве погіршення ділової активності підприємства.

Таблиця 2.10 – Аналіз відносних показників ділової активності та рентабельності

Показник	Роки			Відхилення			
	2015	2016	2017	2015/2016		2016/2017	
				+/-	%	+/-	%
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	3,78	2,41	2,01	-1,38	-36,41	-0,4	-16,56
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	10,72	5,26	6,43	-5,46	-50,89	1,16	22,12
Період обороту дебіторської заборгованості	34,05	69,3	56,8	35,28	103,62	-13	-18,11
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3,98	3,44	3,15	-0,54	-13,54	-0,3	-8,49
Період оборотності кредиторської заборгованості	91,81	106	116	14,38	15,66	9,85	9,28
Коефіцієнт оборотності власних коштів	1,39	1,03	0,83	-0,36	-25,76	-0,2	-19,51
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,04	0,05	0,03	0,01	23,33	-0	-46,28
Коефіцієнт рентабельності діяльності підприємства	0,03	0,05	0,03	0,02	66,13	-0	-33,25
Коефіцієнт рентабельності продукції	0,23	0,17	0,14	-0,06	-25,43	-0	-14,47
Коефіцієнт рентабельності продажів	0,18	0,14	0,13	-0,04	-21,76	-0	-12,65

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «Таврія-В»

Негативним явищем є збільшення періодів оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей, а також різні темпи зниження коефіцієнтів оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Крім того, спостерігається зниження показників рентабельності власного капіталу, діяльності підприємства, продукції та продажів. Отримані результати дають підстави стверджувати, що досліджуване підприємство неефективно використовує фінансові ресурси через низький рівень ділової активності та недостатність фінансових ресурсів.

Підтвердимо даний висновок, розрахунком коефіцієнта імовірності банкрутства підприємства за формулою 1.16 для 2015-2017 років.

$$Ki.6.2015 = 2,56$$

$$Ki.6.2016 = 2,82$$

$$Ki.6.2017 = 2,9$$

Порівнявши значення коефіцієнта імовірності банкрутства із даними табл. 1.3, можна зробити висновок, що підприємство протягом всього досліджуваного періоду має дуже високу імовірність банкрутства.

Загалом показники оборотності та рентабельності підприємства є низькими, їх зниження можна пояснити постійним збільшенням валюти балансу і всіх груп активів при незначному збільшенні виручки у 2016 році та суттєвому зниженні у 2017 році. Також ймовірність банкрутства підприємства є дуже високою протягом досліджуваного періоду. Розрахунок вищезазначеного показника підтверджує висновок, про недостатність фінансових ресурсів на підприємстві, а відповідно, їх неефективне використання на усіх рівнях, адже збільшуючи свої зобов'язання підприємство не збільшило доходи від діяльності.

2.4 Аналіз впливу факторів на ефективне використання фінансових ресурсів підприємства

Ефективність використання фінансових ресурсів визначається не тільки дохідністю компанії, але і впливом різних факторів на дохід. Для визначення рівня та характеру цього впливу використаємо метод регресійного аналізу.

Регресійний аналіз є надійним методом визначення того, які змінні фактори впливають на результативний. Метод регресії дозволяє впевнено визначити, які чинники мають найбільший вплив, які фактори можна ігнорувати, і як ці фактори впливають один на одного. Згодом за допомогою цих даних можна визначити способи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, які у подальшому можна буде застосувати на практиці у діяльності підприємства.

Зв'язок між результативною та факторними ознаками описується лінійним рівнянням регресії:

$$y = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3, \quad (2.13)$$

де y – результуючий показник;

x_1, x_2, x_3 – коефіцієнти рівняння регресії, які характеризують кількісний вплив на результуючий показник зміни величини відповідного факторного показника на одиницю його виміру;

a_0 – вільний член рівняння регресії.

Для аналізу зв'язку між наступними факторами:

y - Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)

x_1 - Дебіторська заборгованість

x_2 – Поточні зобов'язання

x_3 - Фінансові витрати

Задля більш якісних результатів кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних ознак на результативну – використаємо квартальні дані фінансової звітності за 2015-2017 роки в табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Вхідні дані для економетричного моделювання

Період	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Дебіторська заборгованість	Поточні зобов'язання	Фінансові витрати
1 квартал 2015	420645	276221	399438	39861
2 квартал 2015	328277	212800	349809	41872
3 квартал 2015	360359	213936	360043	42142
4 квартал 2015	373838	138347	408252	42445
1 квартал 2016	326231	150646	591218	38649
2 квартал 2016	444899	245015	544352	37905
3 квартал 2016	364753	323824	614774	37271
4 квартал 2016	429470	297325	608989	35975

Продовження таблиці 2.11

1 квартал 2017	314208	248934	756737	37347
2 квартал 2017	337625	248152	728790	38249
3 квартал 2017	372243	251501	683351	35865
4 квартал 2017	384133	219026	547439	35467

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «Таврія-В»

Зведемо вхідні дані до кореляційної матриці в табл. 2.12 за допомогою MS Excel, за допомогою якої проаналізуємо силу взаємозв'язку між обраними факторами та результативним показником, а також наявність мультиколінеарності між обраними факторами.

Таблиця 2.12 – Кореляційна матриця

	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Дебіторська заборгованість	Короткострокові зобов'язання	Фінансові витрати
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1			
Дебіторська заборгованість	-0,36	1		
Поточні зобов'язання	-0,21	-0,35	1	
Фінансові витрати	-0,23	0,53	-0,77	1

Джерело: розраховано автором

Для оцінки тісноти зв'язку між досліджуваними факторами використаємо шкалу Чеддока та виведемо результати у табл. 2.13.

Таблиця 2.13 – Характеристика тісноти зв'язку чистого доходу із факторними ознаками

Показник	Дебіторська заборгованість	Короткострокові зобов'язання	Фінансові витрати
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Помірний зв'язок	Слабкий зв'язок	Слабкий зв'язок

Джерело: складено автором

Виходячи з даних табл. 2.12 і 2.13 можна зробити висновок, що чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) має найбільший зв'язок із

дебіторською заборгованістю і становить -0,36, згідно шкали Чеддока це помірна тіснота зв'язку. Показник кореляції динаміки короткострокових зобов'язань і фінансових витрат із доходом становлять -0,21 і -0,23 відповідно, отже вплив даних факторів обернений, а тіснота зв'язку слабка. Також аналізуючи кореляційну матрицю, можна сказати, що між факторами впливу немає мультиколінеарності, тобто незалежні змінні не впливають одна на одну.

Можна зробити висновок, фактори не несуть значного впливу на дохід підприємства, отже використання фінансових ресурсів на підприємстві є недостатньо ефективним.

Для встановлення форми зв'язку між досліджуваними факторами проведемо регресійний аналіз за допомогою MS Excel. Для його проведення використаємо вхідні дані з табл. 2.11 і проаналізуємо вихідні значення у табл. 2.14 – 2.16.

Як видно з результатів проведеного регресійного аналізу у табл. 2.14 - скорегований коефіцієнт детермінації R^2 дорівнює 0,273, тобто зміна результативної ознаки на 27,3% спричинена зміною факторних, що говорить про несуттєвий вплив між досліджуваними показниками.

Розглянемо результати дисперсійного аналізу у табл. 2.15

Таблиця 2.14 – Регресійна статистика

Множинний R	0,686415
R-квадрат	0,471165
Нормований R-квадрат	0,272852
Стандартна похибка	36219,96
Кількість спостережень	12

Джерело: розраховано автором

Розглянемо результати дисперсійного аналізу у табл. 2.15

Як видно з результатів дисперсійного аналізу – отримана модель є надійною, за критерієм Фішера $F = 2,37 > F_{\text{табл.}} = 0,15$, тобто рівняння регресії значиме, вплив випадкових факторів відсутній.

Табл. 2.15 - Дисперсійний аналіз

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	Значимість F
Регресія	3	9350591442	3116863814	2,375866	0,145813
Залишок	8	10495082555	1311885319		
Всього	11	19845673997			

Джерело: розраховано автором

Розглянемо результати регресійного аналізу у табл. 2.16

Таблица 2.16 – Регресійний аналіз

	Коефіцієнти	Стандартна похибка	t-статистика	P-Значення
Y-перехрещення	996289,2	372924,0686	2,67156035	0,028294
Змінна X ₁	-0,20825	0,24040733	-0,866257765	0,411574
Змінна X ₂	-0,27425	0,121359951	-2,259768924	0,053742
Змінна X ₃	-13,5604	7,647402447	-1,773200815	0,114128

Джерело: розраховано автором

З результатів регресійного аналізу, можна зазначити, що для змінних Р-значення менше 0,5, коефіцієнти можна вважати ненульовими, отже, факторні ознаки впливають на результативну.

Рівняння множинної регресії має вигляд:

$$y = 996289,2 - 0,21x_1 - 0,27x_2 - 13,56x_3$$

Отже, якщо дебіторська заборгованість зросте на одиницю, то чистий дохід від реалізації продукції зменшиться на 0,21 одиниці, при збільшенні короткострокових зобов'язань на одиницю, чистий дохід зменшиться на 0,27 одиниці, а при збільшенні фінансових витрат на одиницю чистий дохід зросте на 13,56 одиниці.

Для того, щоб визначити вплив на зміну результуючої ознаки від зміни питомої ваги факторної ознаки, у припущенні що вплив інших факторних ознак відсутній – визначимо коефіцієнт еластичності.

$$\varepsilon_i = a_i \frac{\bar{x}_i}{\bar{y}}, \quad (2.13)$$

де ε – коефіцієнт еластичності.

Коефіцієнти еластичності факторних ознак:

$$\varepsilon_1 = -0,13$$

$$\varepsilon_2 = -0,4$$

$$\varepsilon_3 = -1,4$$

Отже, якщо дебіторська заборгованість зросте на 1% то чистий дохід зменшиться на 0,13%, при збільшенні короткострокових зобов'язань на 1% - чистий дохід зменшиться на 0,4%, а при збільшенні фінансових витрат на 1% - чистий дохід зменшиться на 1,4%.

Отже, провівши кореляційно-регресійний аналіз, можемо зробити висновок, що між дебіторською заборгованістю і чистим доходом від реалізації продукції існує помірна тіснота зв'язку і обернена залежність. Короткострокові зобов'язання і фінансові витрати мають обернену та слабку тісноту зв'язку із результуючою ознакою. Це свідчить про недостатню ефективність використання фінансових ресурсів на підприємстві. Задля збільшення доходу необхідно запровадити заходи, щодо зменшення дебіторської заборгованості, скорочення короткострокових зобов'язань та підвищення ефективності фінансових витрат.

Висновки до розділу II

Дослідження проведено на прикладі ТОВ «Таврія-В», підприємство являється однією з найбільших торговельних мереж України. Товариство не входить до асоціацій, корпорацій, консорціумів, концернів чи інших об'єднань за галузевою ознакою.

Фінансовий стан підприємства можна охарактеризувати як незадовільний, структура капіталу свідчить, що показники фінансової стійкості трохи нижче норми, але показують позитивну динаміку протягом досліджуваного періоду. Підприємство залежне від короткострокових та довгострокових кредитів, не в змозі виконати в повній мірі свої поточні зобов'язання. Протягом досліджуваного

періоду підприємство нарощувало капітал, але дохідність залишається приблизно на одному рівні, попри прибуткову діяльність показники рентабельності низькі. Не дивлячись на низькі показники фінансового стану, підприємство продовжує розширювати свою діяльність.

Стан використання фінансових ресурсів підприємства знаходиться на низькому рівні. Показники ліквідності та ділової активності свідчать про нездатність підприємства виконувати свої поточні зобов'язання, баланс підприємства неліквідний, періоди оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості зростають. Підприємство має високу ймовірність банкрутства.

За результатами кореляційно-регресійного аналізу, дохід підприємства має значну пряму залежність від дебіторської заборгованості, натомість низьку залежність від фінансових витрат, що свідчить про невисоку ефективність використання фінансових ресурсів на підприємстві.

РОЗДІЛ III. ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТОВ «ТАВРІЯ-В»

3.1. Впровадження фінансового планування як напрям ефективного використання фінансових ресурсів

В умовах невизначеності ринкової економіки одним із найдієвіших способів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, збільшення прибутковості та зведення до мінімуму ризику банкрутства підприємства є впровадження фінансового планування.

Планування є найбільш важливою функцією управління, так як це етап, коли визначаються основні цілі підприємства і проводиться оцінка ресурсів, необхідних для реалізації цілей. Підприємство в рамках своєї діяльності потребує різних видів ресурсів, однак найбільш важливим типом ресурсів є фінансові ресурси, так як наявність інших видів ресурсів, а також можливість їх отримання завжди залежить від фінансових можливостей. Найважливіше завдання системи фінансового управління та фінансового планування на підприємстві полягає в плануванні фінансових ресурсів, визначенню їх оптимальної структури та пошуку їх джерел.

Фінансове планування – це функція фінансового управління, яка спрямована на планування доходів та напрямків витрачання грошових коштів підприємства, прогнозування результатів їх руху та впливу на економічне оточення, тобто процес розробки системи фінансових планів, фінансових норм і нормативів різного змісту і призначення залежно від завдань та об'єктів планування, спрямованих на забезпечення подальшого економічного розвитку підприємства [28].

Мета фінансового планування полягає у впровадженні ефективного управління фінансовими ресурсами, яке базується на прогнозуванні потенційних грошових потоків і визначення майбутніх обсягів фінансових ресурсів та грошових резервів призначених для здійснення діяльності та досягнення стратегічних цілей підприємства. Проведення фінансового планування полягає в наступному:

- постановці стратегічних цілей компанії виражених у фінансово-економічних показниках – об'єму реалізації, собівартості продукції, доходу, інвестицій, грошових потоків та інших;
- встановленні стандартів для упорядкування фінансових даних у вигляді фінансових планів і звітів про їх виконання;
- визначенні прийнятних об'ємів фінансових ресурсів, необхідних для реалізації довгострокових і поточних цілей підприємства.

Процес фінансового планування в бізнесі призначений для прогнозування майбутніх фінансових результатів і визначення того, як найкраще використовувати фінансові ресурси компанії для досягнення короткострокових та довгострокових цілей компанії. Оскільки планування передбачає погляд у майбутнє - це процес творчого та аналітичного мислення. Компанії, які впроваджують фінансове планування, можуть збільшувати свої доходи більш прискореними темпами, ніж компанії, які мають неефективний процес планування. Воно показує, де бізнес повинен зосередити свої ресурси для максимальної ефективності у формуванні доходів та управлінні витратами, на яких орієнтирах варто зосередитися та дає оцінку життєздатності компанії в умовах ринкової конкуренції. Ефективний фінансовий менеджмент дозволяє отримати більше коштів для маркетингу, розширення операцій та розробки продуктів, що, у свою чергу, призводить до ще більшого зростання потенціалу підприємства, а також служить інструментом залучення фінансових ресурсів від зовнішніх інвесторів.

Фінансове планування є результатом впровадження на підприємстві певного плану фінансових заходів.

Фінансовий план – це документ, що характеризує спосіб досягнення фінансових цілей підприємства і який пов'язує його доходи і витрати [29].

Метод планування – це спосіб проведення планових розрахунків, порядок і алгоритм обґрунтування показників фінансового плану [30]. Розробка певного плану здійснюється шляхом використання різних методів:

- метод економічного аналізу

- коефіцієнтний метод
- нормативний метод
- балансовий метод
- метод оптимізації планових рішень
- програмно-цільовий метод
- метод економіко-математичного моделювання
- метод бюджетування

Одним з базових методів фінансового планування на підприємстві виступає економічний аналіз. Об'єктом дослідження даного методу є фінансові показники підприємства за минулі періоди. Даний метод дозволяє не тільки співставити звітні та планові дані задля виявлення відхилень, але і прослідкувати основні тенденції та закономірності зміни абсолютних та відносних показників економічного стану підприємства і на їх основі визначити пріоритетні напрями використання фінансових ресурсів.

Важливою складовою якісного визначення фінансового стану підприємства є коефіцієнтний метод фінансового планування. Сутність методу полягає у розрахунку коефіцієнтів на основі досягнень минулих періодів та визначення передбачуваних доходів, витрат та платежів до бюджету. Недоліком даного методу є недосконале обґрунтування отриманих результатів, що може спричинити неефективне використання фінансових ресурсів і погіршення фінансового стану підприємства.

Нормативний метод полягає у встановленні наперед норм і техніко-економічних нормативів, вираховується потреба у фінансових ресурсах та визначаються джерела їх формування.

Норматив – показник норм, згідно з якими проводиться певна робота або здійснюється що-небудь [31].

У фінансовому плануванні застосовується ціла система норм і нормативів. Ця система включає:

- 1) державні норми і нормативи;

2) регіональні норми і нормативи, тобто норми і нормативи окремих суб'єктів України (областей);

3) місцеві норми і нормативи;

4) галузеві норми і нормативи;

5) норми і нормативи господарюючого суб'єкта.

Нормативний метод є досить простим, адже знаючи норму або норматив, необхідно визначити планові показники та об'єм необхідних ресурсів для їх досягнення.

Балансовий метод планування полягає у побудові балансу таким чином, щоб забезпечити потребу в ресурсах джерелами їх покриття. При плануванні на підприємстві використовуються матеріальні, трудові і вартісні баланси. Матеріальні баланси відображають баланс товарів і предметів матеріально-технічного оснащення, баланс трудових ресурсів відображає потреби і рух робочої сили. Для потреб фінансового планування застосовується вартісний баланс, який виражається у грошовому виразі. Даний метод застосовується, в першу чергу, для ефективного розподілу і використання прибутку та перерозподілу фінансових ресурсів між грошовими фондами. При використанні даного методу фінансовий план також формується у вигляді балансу витрат і доходів.

Метод оптимізації планових рішень полягає у розробці декількох варіантів планового показника, а потім обирається самий оптимальний. Вибір оптимального варіанту робиться в залежності від обраного пріоритетного критерію, яким може бути:

- мінімізація витрат
- максимізація прибутку
- дохідність на одну гривню вкладеного капіталу
- прискорення оборотності капіталу
- інші критерії

Програмно-цільовий метод - це система методів планування і управління програмою, яка включає методи [32]:

- оцінки і вибору проблем, для вирішення яких будуть розроблятися програми;
- формування і оптимізації програм;
- визначення необхідних ресурсів і розподілу між елементами програм;
- організації системи управління програмою і забезпечення організаційної дії;
- координації і контролю робіт за програмами.

Основою формування програми є застосування програмно-цільового методу планування, який припускає [33]:

- наявність проблеми і визначення мети;
- виділення системи, що реалізує цілі (тобто розробка різних варіантів і шляхів вирішення задач);
- розробку комплексної програми розвитку системи;
- створення особливого механізму реалізації комплексної програми

Метод економіко-математичного моделювання дозволяє знайти кількісний вираз залежності між певними фінансовими показниками і факторами які на них впливають. Будь які економічно-господарські процеси мають якісну та кількісну ознаку, отже динаміка їх зміни та взаємозв'язків характеризуються величиною зміни та напрямом. Економічно-математичні методи моделювання дозволяють знаходити кількісний вираз взаємозв'язків між економічними процесами і показниками з найменшими витратами ресурсів. Ці методи дають можливість також розробити декілька варіантів плану і вибрати з них самий вигідний. Економіко-математична модель описує ряд чинників які характеризують структуру та закономірність зміни деяких економічних явищ за допомогою математичних інструментів, таких як графіки, рівняння, таблиці.

Економічно-математичне моделювання може відображати функціональний та кореляційний зв'язок між економічними явищами. Функціональний зв'язок вимірює залежність одного показника від іншого та виражає рівняння наявного зв'язку, кореляційний зв'язок відображає тісноту зв'язку між різними явищами.

Одним з основних інструментів економічно-математичного методу є кореляційно-регресійний аналіз, який виражає залежність між факторними та результативними ознаками за допомогою функціонального та кореляційного зв'язку.

За строком дії фінансові плани поділяються на:

- стратегічне планування
- перспективне планування
- бізнес-планування
- поточне планування
- оперативне планування

Для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві, рекомендується розробка та впровадження поточного та оперативного фінансового планування.

Поточне фінансове планування може здійснюватися з використанням різних інструментів, найбільш популярним з яких є система бюджетування.

Бюджетування - це технологія фінансового планування, обліку та контролю доходів і видатків, що отримуються від бізнесу на всіх рівнях управління, яка дозволяє аналізувати прогностні і отримані фінансові показники [34]. Бюджет - це фінансовий план, охоплюючий всі боки діяльності підприємства, дозволяючий зіставляти всі понесені витрати і отримані результати на майбутній період часу [35].

Перевага бюджетування полягає у відсутності будь-яких строго встановлених і фіксованих правил планування та обліку, а також можливості визначення і регулювання показників для конкретного підприємства в залежності від його потреб і специфіки діяльності. Це не тільки допомагає узгоджувати плани в натуральних показниках з фінансовими планами, але також дає можливість прогнозувати грошові потоки і фінансові результати, дає керівництву достатню кількість інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Повноцінне бюджетування має наступні складові:

- технологія бюджетування, яка включає в себе інструменти фінансового планування (різновиди бюджетів, цільові показники і нормативи)
- організація бюджетування включає в себе фінансову інфраструктуру підприємства (центри та структурні підрозділи фінансової відповідальності)
- автоматизація фінансових розрахунків, що передбачає встановлення управлінського або інтегрованого обліку, у рамках якого у будь-який час можна отримувати оперативну інформацію про виконання бюджетів, та ще й за окремими різновидами господарчої діяльності підприємства або його структурних підрозділів.

В ході впровадження бюджетування на підприємстві розробляються річні бюджети з поділом на кожний фінансовий квартал. На кожному етапі планування фінансові служби та керівництво здійснюють контроль за виконанням затверджених фінансово-планових нормативів. Створювані бюджети в свою чергу поділяються на групи:

1) Основні бюджети – (бюджет видатків та доходів, бюджет руху коштів, розрахунковий баланс) це так звані фінансові бюджети, які призначені для управління фінансами й оцінки фінансового стану підприємства. Основні бюджети дають керівництву основну інформацію про фінансову спроможність бізнесу та його інвестиційну привабливість.

2) Операційні бюджети – (бюджет продажів, бюджет операційних витрат) виконують функцію поєднання натуральних показників планування з вартісними.

3) Додаткові бюджети – точніше описують цільові показники та норми.

4) Зведений бюджет – об'єднані основні бюджети підприємства.

Оперативне фінансове планування є доповненням поточного, адже для здійснення поточних запланованих заходів та операцій необхідні фінансові ресурси, які потребують контролю за їх формуванням та використанням.

Оперативне фінансове планування потребує створення необхідних інструментів – платіжного календаря та розрахунку потреби в короткострокових кредитах.

Одним з інструментів управління ліквідністю компанії є платіжний календар підприємства. Для повноцінного функціонування компанії необхідно в будь-який момент часу мати достатню кількість грошей, щоб здійснювати операційну діяльність, підтримувати свою ліквідність і платоспроможність. Платіжний календар підприємства дозволяє управляти і контролювати рух грошей в компанії, як у короткостроковій перспективі, так і в довгостроковій. Важливою функцією платіжного календаря є можливість групування витрат за статтями, за різними критеріями [36].

Платіжний календар створюється з метою оптимізації управління грошовими потоками, маневруванні власними та позиковими фінансовими ресурсами, та забезпеченні злагодженої роботи підприємства. В залежності від економічної доцільності платіжний календар розробляється на тиждень, декаду, місяць, квартал, рік.

До складу платіжного календаря відносяться дві основні частини, в першій частині відображаються планові надходження грошових коштів, а в другій, їх витрати. Платіжний календар об'єднує дані про готівкові та безготівкові розрахунки підприємства.

Запровадивши у наступному році на підприємстві ефективне поточне та оперативне фінансове планування з використанням методу бюджетування і платіжного календаря, очікуються ефективні зміни в оптимізації грошових потоків, вчасне покриття кредиторської заборгованості та відсутність штрафних санкцій за її невиконання. Наслідком таких впроваджень, очікується зниження фінансових витрат. Для розрахунку потенційної вигоди від зменшення фінансових витрат використаємо метод інтервального прогнозу з використанням середньоквадратичного відхилення.

В якості вхідних даних використаємо величину фінансових витрат за 2015-2017 роки. Використовуючи вхідні дані виведемо лінію тренду фінансових витрат підприємства за допомогою MS Excel. Для визначення потенційного зниження фінансових витрат в результаті запроваджених рекомендацій, розрахуємо

середньоквадратичне відхилення фінансових витрат за визначений термін і виведемо графічно очікуваний результат на рис. 3.1.

$$\sigma = \sqrt{\frac{(166320 - 154349,3)^2 + (149800 - 154349,3)^2 + (146928 - 154349,3)^2}{3}}$$

$$= 8545,35$$

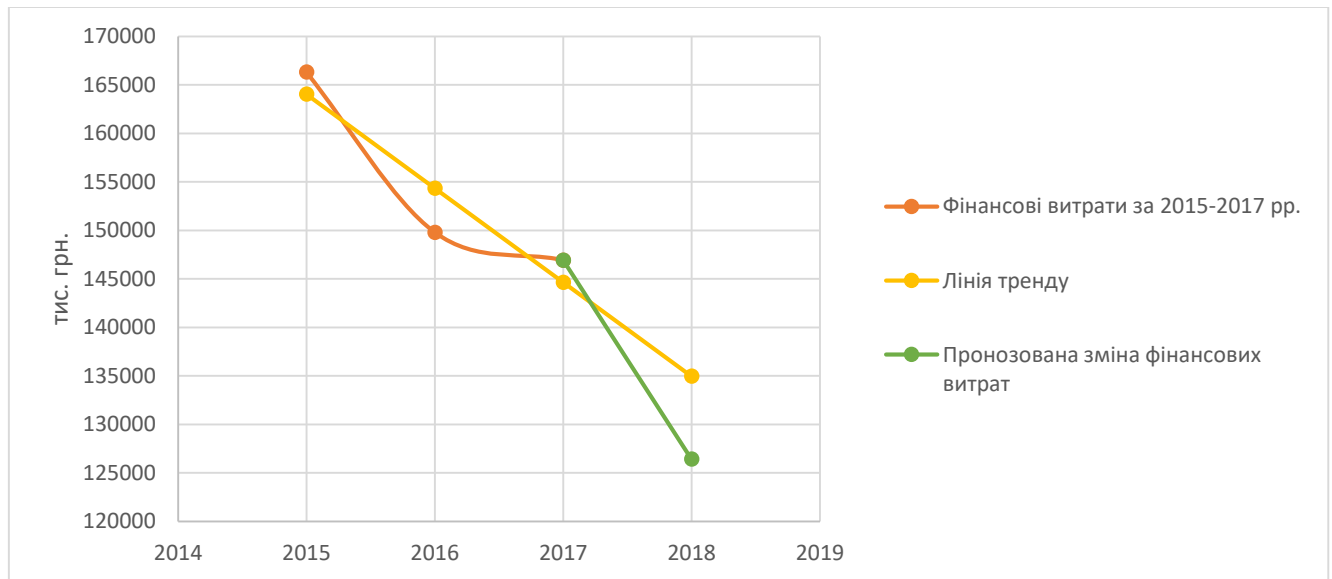

Рисунок 3.1 – Прогноз фінансових витрат на 2018 рік

Таким чином, потенційне значення фінансових витрат у 2018 році становитиме 126412 тис. грн., тобто очікується зниження на 13,96%.

Отже, фінансове планування є однією з головних функцій управління підприємством і є результатом впровадження на підприємстві певного плану фінансових заходів. Для оптимізації використання фінансових ресурсів на підприємстві, необхідно розробити поточне та оперативне фінансове планування. Для впровадження поточного планування застосовується метод бюджетування, а для ведення оперативного планування – складається платіжний календар. Поточне та оперативне планування дає можливість працівникам фінансових служб підприємства оперативно отримувати дані про платоспроможність компанії, контролювати грошові потоки та є інструментом підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.

3.2. Оптимізація структури джерел фінансових ресурсів підприємства

В процесі управління підприємством будь-яке рішення завжди пов'язане з необхідністю його забезпечення відповідними фінансовими ресурсами. Не зважаючи на те що підприємство володіє певною сумою власного капіталу і в результаті проведення поточних операцій відтворює той чи інший обсяг грошових коштів, їх сукупна величина часто виявляється недостатня для розширення господарської діяльності, здійснення інвестиційних проектів та інших дій. У зв'язку з цим управління джерелами грошових ресурсів і їх ефективне використання є однією з найважливіших функцій фінансового менеджменту.

Планування раціональної фінансової структури капіталу, як способу фінансування діяльності підприємства в цілому, здійснюється з метою досягнення фінансової стійкості організації в довгостроковій і короткостроковій перспективі. Орієнтиром при цьому виступає відносна величина грошових виплат, що належать власникам фінансових ресурсів як характеристика рівня прибутковості вкладеного капіталу, який має забезпечувати підприємство без зменшення своєї ринкової вартості. Залучення позикових джерел, що супроводжується зростанням фінансового ризику, повинно сприяти підвищенню очікуваної прибутковості власного капіталу підприємства. При підборі джерел фінансування й формуванні структури капіталу виникає конфліктне питання стосовно раціонального співвідношення власного та позикового капіталу для конкретного підприємства.

Проблема оцінки ефективності структури капіталу є дуже актуальною для вітчизняних підприємств. Власний капітал характеризує ту частку майна підприємства, яка належить йому на праві власності. Та частина активів, яка забезпечена цими засобами, називається чисті активи. Також особливу увагу варто приділяти політиці запозичення, тут при ухваленні рішення про залучення додаткових коштів ззовні, фінансовому менеджменту слід чітко оцінювати, який ефект буде отриманий в результаті. Ведення діяльності лише за рахунок власного капіталу, забезпечує підприємство найвищим рівнем фінансової автономії, але

обмежує потенціал бізнесу та темпи його розвитку. Через обмеженість власного капіталу, підприємство не має змоги швидкого розширення, захоплення частки ринку та збільшення доходів за допомогою використання фінансового важеля. В той же час, використання позикового капіталу створює загрозу фінансовій безпеці та автономії підприємства, а також збільшує ризик банкрутства, який зростає по мірі збільшення частки позикового капіталу у загальній структурі капіталу підприємства.

Виходячи з цього впливає, що для успішного росту на ринку, розвитку підприємства, посилення зацікавленості персоналу в кінцевому результаті слід вести грамотну політику управління власними і позиковими засобами, приймати обґрунтовані і виважені рішення, що стосуються формування та використання ресурсів підприємства.

Ефективне управління структурою капіталу підприємства дає змогу [37]:

- забезпечити підприємство потрібним обсягом фінансових ресурсів для стратегічного розвитку;
- знизити рівень витрат фінансування, пов'язаних із використанням різних джерел фінансування й необхідністю здійснення плати власникам фінансових ресурсів за їх використання;
- забезпечити зростання фінансової рентабельності підприємства;
- забезпечити фінансову рівновагу суб'єкта господарювання і створити передумову формування його фінансової безпеки.

Оптимальна структура капіталу - це таке співвідношення використання власних і позичкових коштів, при якому забезпечується найбільш ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності й коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість [38].

Оцінка ефективності структури та використання капіталу пов'язана з поняттям оптимізації структури капіталу. Раціональність структури капіталу можна оцінити за допомогою показників ефективності структури джерел фінансування, якими виступають коефіцієнти фінансової стійкості та рентабельності. Отже

структуру капіталу можна вважати ефективною тоді, коли забезпечується фінансова стійкість і зростання рентабельності власного капіталу підприємства.

Виділимо показники, за допомогою яких можна оцінити структуру капіталу для обраного підприємства. Ними є показники фінансової стійкості та рентабельності, а саме коефіцієнт автономії, коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів, коефіцієнт маневреності власних коштів та коефіцієнт рентабельності власного капіталу.

Виходячи з оцінки структури джерел формування капіталу підприємства та показників фінансової незалежності і рентабельності, що були проаналізовані в табл. 2.4, можна відмітити, що коефіцієнт автономії досліджуваного підприємства коливається в межах 0,4-0,5, що свідчить про недостатню фінансову незалежність підприємства. Більшість науковців сходяться на думці, що оптимальна частка власного капіталу становить 60%[38].

Як свідчать дані табл. 2.4 – коефіцієнт співвідношення власних та позикових коштів, який відображає скільки позикового капіталу припадає на власний капітал, значно перевищує нормативне значення 0,6, що говорить про суттєве перевищення позикового капіталу над власним.

Виходячи із аналізу коефіцієнтів автономії та співвідношення власного та позикового капіталу, можна зробити висновок, що підприємство ТОВ «Таврія-В», є залежним від позикових коштів, і для раціоналізації структури капіталу підприємству необхідно погасити частину зобов'язань та збільшити показники фінансової незалежності.

Коефіцієнт маневреності власних коштів показує, яка частина власного капіталу фінансує поточну діяльність підприємства, тобто є вкладеною в оборотні кошти. За даними табл. 2.4, значення коефіцієнта маневреності власного капіталу за 2017 рік становить 0,37, отже відповідає нормативному значенню.

За даним табл. 2.8 рентабельність власного капіталу протягом аналізованого періоду складає 3-5%, що є нормою для галузі підприємства, але в умовах

нестабільної економічної ситуації в країні існує високий ризик збитковості діяльності.

Оптимальну структуру капіталу можна формувати, виходячи із цілей, які планується досягти у процесі оптимізації. Основними з них можуть бути:

- максимізація рівня фінансової рентабельності;
- мінімізація вартості позикового капіталу;
- мінімізація рівня фінансових ризиків.

Можна зробити висновок, що без позикового капіталу, підприємство стане ще менш рентабельним. Тому керівництво компанії залучає позиковий капітал, зменшуючи тим самим фінансову незалежність, задля того щоб мінімізувати рівень фінансових ризиків.

Модель оптимізації структури капіталу за критерієм рівня фінансових ризиків передбачає диференційований вибір джерел фінансування різних складових активів компанії. При її застосуванні всі активи компанії розподіляються на три групи: необоротні активи; постійна частина оборотних активів, яка є незмінною частиною сукупного розміру оборотних активів, що не залежить від сезонних та інших коливань обсягу операційної діяльності, не пов'язана з формуванням запасів сезонного зберігання, дострокового завезення та цільового призначення; змінна частина оборотних активів пов'язана із сезонним зростанням обсягу реалізації продукції, необхідністю формування в окремі періоди діяльності компанії товарних запасів сезонного зберігання, дострокового завезення й цільового призначення. У складі цієї змінної частини оборотних активів виокремлюють максимальну і середню потребу в них [39].

Оптимальна структура капіталу буде залежати від обраної політики фінансування активів [40]:

- консервативний підхід до фінансування активів — припускає, що за рахунок власного й довгострокового позичкового капіталу мають фінансуватися необоротні активи, постійна частина оборотних активів і половина змінної частини оборотних активів. Друга половина змінної частини оборотних активів має

фінансуватися за рахунок короткострокового позичкового капіталу. Така модель фінансування активів забезпечує високий рівень фінансової стабільності компанії у процесі його розвитку;

- помірний (або компромісний) підхід до фінансування активів припускає, що за рахунок власного і довгострокового позичкового капіталу мають фінансуватися необоротні активи й постійна частина оборотних активів, у той час як за рахунок короткострокового позичкового капіталу — весь обсяг змінної частини оборотних активів. Така модель фінансування активів забезпечує прийнятний рівень фінансової стабільності компанії;

- агресивний підхід до фінансування активів припускає, що за рахунок власного й довгострокового позичкового капіталу мають фінансуватися тільки необоротні активи, тоді як всі оборотні активи мають фінансуватися за рахунок короткострокового позичкового капіталу (за принципом: поточні активи мають відповідати поточним зобов'язанням). Така модель фінансування активів створює серйозні проблеми в забезпеченні платоспроможності й фінансової стабільності компанії, хоча дає змогу здійснювати операційну діяльність із мінімальною потребою у власному капіталі.

Отже, оптимальною структурою капіталу можна вважати таке співвідношення між власним і позиковим капіталом, яке забезпечить оптимальне поєднання ризику і дохідності для підприємства, максимізує ринкову вартість акціонерного товариства, сприяє підвищенню курсу його акцій і забезпечує високий рівень платоспроможності та фінансової стійкості. На думку більшості науковців, оптимальна частка власного капіталу складає 60% [6]. Головною умовою формування фінансових ресурсів підприємств за рахунок позикових коштів є залучення капіталу за найменшою вартістю та мінімально допустимим ризиком з метою досягнення максимального прибутку. Основа цього процесу — оптимізація структури капіталу, яку проводять за багатьма критеріями з метою забезпечення фінансової рівноваги підприємства за високої рентабельності капіталу. Тому, задля підвищення частки власного капіталу та фінансової

незалежності, підприємству рекомендується покривати зобов'язання за використання позикового капіталу.

3.3. Рекомендації щодо покращення використання фінансових ресурсів ТОВ «Таврія-В»

Для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві, можна запропонувати такі напрямки та шляхи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів:

- зменшення дебіторської заборгованості;
- зменшення запасів та готової продукції на складах;
- вкладення коштів на депозит;
- зменшення поточних зобов'язань.

Одним із способів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «Таврія-В» може стати зменшення дебіторської заборгованості, а також усіх інших зобов'язань, що виникають в результаті розрахунків з постачальниками, підрядниками, покупцями, фінансовими установами та іншими суб'єктами ринку.

Виникнення дебіторської заборгованості обумовлене часовим лагом між прийняттям на себе відповідальності та її фактичним виконанням, яке передбачають договірні відносини. Більшість підприємств ставить пріоритетним завданням зменшення дебіторської та кредиторської заборгованості, адже накопичення подібних боргів загрожує тим, що організації доведеться втратити значний обсяг грошових коштів з обороту підприємства на невизначений термін. В кінцевому підсумку це негативно відобразиться на плануванні фінансової діяльності компанії.

Для управління дебіторською заборгованістю необхідно розробити заходи щодо зменшення простроченої чи сумнівної заборгованості. Для цього використовуються наступні методи:

- 1) юридичні – претензійна робота, подача позову до суду;
- 2) економічні – фінансові санкції (штраф, пеня, неустойка), передача в заставу майна і майнових прав, призупинення постачань продукції;
- 3) психологічні – нагадування по телефону, факсу, пошті, використання ЗМІ чи поширення інформації серед суміжних постачальників, що загрожує боржнику втратою іміджу;
- 4) фізичні – арешт майна боржника, застосований органами державної виконавчої служби.

Застосування перерахованих вище методів залежить від строку заборгованості. До простроченої та сумнівної дебіторської заборгованості, згідно з запропонованим алгоритмом, рекомендується застосовувати всі вказані методи впливу на боржників [41].

Процедура стягнення дебіторської заборгованості має включати такі дії:

- телефонний дзвінок в бухгалтерію з метою нагадування;
- направлення боржнику акту звірення;
- направлення боржнику вимоги про сплату боргу протягом певного строку;
- направлення боржнику листа, підписаного юристом підприємства про наміри звернутися до суду з метою стягнення боргу;
- звернення до суду (при значних сумах заборгованості).
- Для зменшення розміру дебіторської заборгованості необхідно:
- визначити ступінь ризику неуплати рахунку покупцями;
- збільшити коло покупців з метою мінімізації витрат від несплати одним або декількома покупцями;
- контролювати співвідношення дебіторської заборгованості і кредиторської заборгованості;
- вести оперативний контроль за надходженням готівки;
- своєчасно визначати сумнівну заборгованість;
- вести претензійну роботу співпрацюючи з юридичною службою;
- своєчасно надавати платіжні документи;

- припиняти дію договорів з покупцями, що порушують платіжну дисципліну.

Для розрахунку потенційного обсягу грошових коштів, що надійдуть на підприємство після погашення дебіторської заборгованості контрагентами в результаті запропонованих процедур, використаємо метод інтервального прогнозу з використанням середньо-квадратичного відхилення.

В якості вхідних даних, використаємо - обсяг дебіторської заборгованості за 2015-2017 роки. Для визначення потенційного зниження дебіторської заборгованості в результаті запроваджених рекомендацій, розрахуємо середньоквадратичне відхилення за визначений термін і виведемо графічно очікуваний результат на рис. 3.1.

$$\sigma = \sqrt{\frac{(138347 - 218232,7)^2 + (297325 - 218232,7)^2 + (219026 - 218232,7)^2}{3}} =$$

$$= 64904,92$$

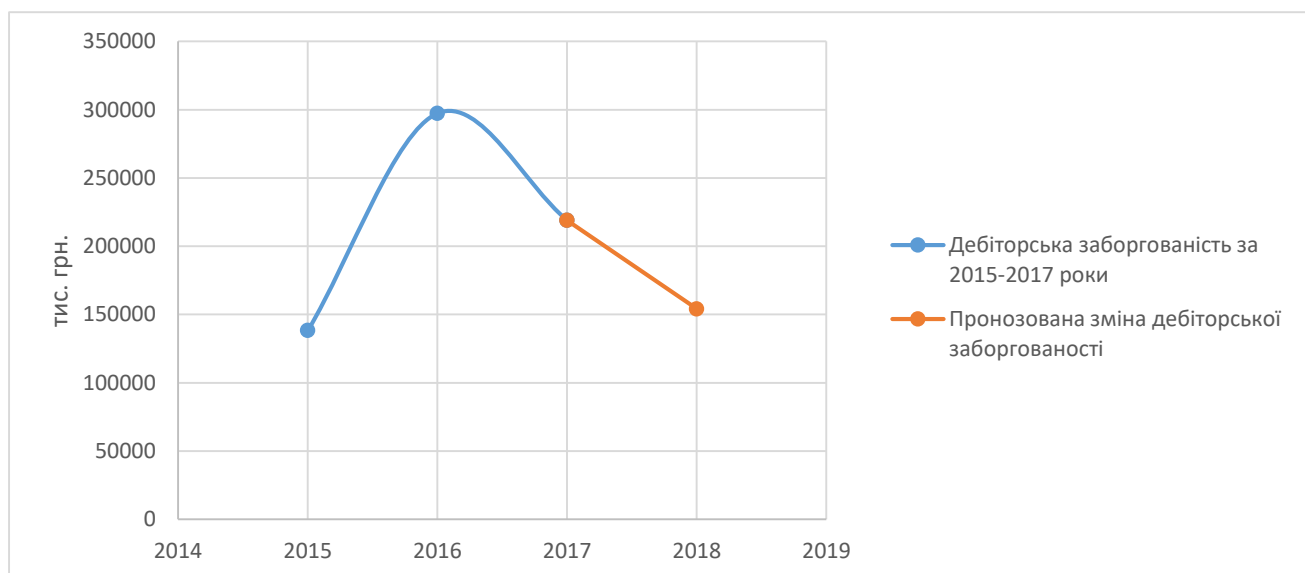

Рисунок 3.2 – Прогноз зменшення дебіторської заборгованості у 2018 році

Отже, в результаті проведення вищезазначених заходів щодо стягнення дебіторської заборгованості, у прогнозованому періоді очікується повернення

64904,92 тис. грн. дебіторської заборгованості, що, відповідно, призведе до скорочення дебіторської заборгованості на 29,63%.

В цілях підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та оптимізації оборотного капіталу на підприємстві рекомендується удосконалити управління запасами. За даними табл. 2.1, вартість запасів зросла на 19,14% у 2016 році порівняно із 2015 роком, та на 68,05% у 2017 році порівняно з 2016, при зростанні вартості основних засобів на 38% за відповідний період. Це свідчить про перевищення темпів росту запасів над темпами росту капіталу підприємства і зниження показників ліквідності. Тому доцільно запровадити зменшення обсягу запасів задля вивільнення грошових коштів та підвищення показників ліквідності, які не відповідають нормативним значенням згідно даних табл. 2.7.

Рекомендується зменшити обсяг запасів на складах підприємства на 10% тим самим збільшивши обсяг готівки ТОВ «Таврія-В». Відобразимо ефект від запроваджених змін у структурі запасів та дебіторської заборгованості у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Динаміка структури оборотних активів ТОВ «Таврія-В» в результаті запроваджених рекомендацій, тис. грн.

Показник	2017	Прогнозований рік	Відхилення	
			+/-	%
Грошові кошти	31932	124125,92	92193,921	288,72
Запаси	272892	245602,8	-27289	-10
Дебіторська заборгованість	219026	154121,07	-64904,92	-29,63

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства

Ще одним способом збільшення прибутковості та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «Таврія-В», може виступати вкладення вільних коштів на депозит. Даний спосіб полягає у виділенні вільних коштів та розміщення їх на певний строк під відсотки у банк, з метою ефективного використання фінансового ресурсу та отримання прибутку.

У світовій практиці кількість різноманітних депозитів, призначених для залучення коштів клієнтів, сьогодні перевищує тридцять, при чому кожен з них має

особливості, що цілком відповідають потребам клієнтів при здійсненні грошових заощаджень та оплати за послуги. Але залежно від терміну і порядку вилучення коштів, депозити поділяються на строкові вклади та депозити до запитання.

Депозит до запитання – це кошти, що залучені на депозит без визначеного строку погашення та поповнюються і використовуються власниками залежно від потреби в цих коштах. Саме тому даний вид вкладів так цінується серед більшості вкладників. Однак крім цих переваг, є недолік – це нижча ставка за відсотками. Тому прибутковість вкладів до запитання безпосередньо залежатиме від суми інвестування та строків розміщення даного депозиту.

Строковий вклад – це депозит, на який розміщуються грошова сума на певний період часу (місяць, півроку, рік тощо). При здійсненні такого інвестування, процентна ставка стає значно вище, однак у тому випадку, якщо інвестор захоче достроково зняти кошти зі свого рахунку, він втрачає можливість отримати прибуток за вкладом.

Отже, розглянемо банки, послугами яких користується ТОВ «Таврія-В» [24], та проаналізуємо їх умови надання депозитів у табл. 3.2 [42;43;44;45;46;47]. Для порівняння взято стандартний вид корпоративного депозиту по кожній фінансовій установі.

Таблиця 3.2 - Умови банків по вкладенню коштів на депозит

Назва банку	% по депозиту	Строк вкладу	Форма власності	Виплата відсотків	Інші характеристики
ПАТ "Універсалбанк"	17,25	1 рік	Приватний	Щомісяця	Без можливості поповнення
	17,5			Наприкінці строку	
ПАТ "ПУМБ"	15,5	1 рік	Приватний	Щомісячно, щоквартально, наприкінці строку	Депозит з можливістю поповнення, зменшення суми не передбачається
ПАО "Сбербанк"	14,25 - 15,50	1 рік	Державний	Щомісяця	Без можливості поповнення та передчасного зняття коштів
	14,50 - 15,75			Наприкінці строку	

Продовження таблиці 3.2

ВАТ "МТБ"	15,8	1 рік	Приватний	Щомісяця	Без можливості поповнення
	15,9			Наприкінці строку	
ПАТ "Державний ощадний банк України"	11	1 рік	Державний	Наприкінці строку	Можливість дострокового розторгнення, без можливості поповнення
ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»	12	1 рік	Приватний	Щомісяця	Можливість поповнення депозиту, часткового зняття коштів та довгострокового розірвання. Процентна ставка залежить від суми залишку коштів на рахунку.

Джерело: складено автором

Отже, проаналізувавши дані про умови вкладу коштів на депозит від різних банків, ми рекомендуємо диверсифікувати розміщення вільних коштів на два депозити. Суму вільних коштів варто розділити на дві частини задля можливості зняття коштів у разі нагальної потреби у фінансових ресурсах та забезпеченню максимальної дохідності. Першу частину варто розмістити як строковий вклад у ПАТ "Універсалбанк" під 17,5% річних, адже це найвигідніша ставка, що забезпечить найвищу дохідність вкладених коштів. Іншу частину варто розмістити на депозит до запитання у ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», адже даний банк надає вигідні умови користування вкладеними коштами і найвищу ставку за депозитами з можливістю дострокового зняття грошових коштів.

Проаналізувавши структуру майна ТОВ «Таврія-В» у табл. 2.1, припустимо, що підприємство має можливість розмістити депозит у розмірі 500 тис. грн., що становить близько 1% від прибутку за 2017 рік. Тоді враховуючи умови надання депозитів рекомендованими банками та умови оподаткування доходів від депозитів, розрахуємо розмір доходу від розміщення коштів на депозити на 1 рік в табл. 3.3.

Згідно Податкового Кодексу України доходи по депозитах оподатковується податком на прибуток - 18%, та військовим збором - 1,5% [48].

Таблиця 3.3 - Розрахунок доходу по депозитах, грн.

Депозит	Сума депозиту, грн	Річна ставка депозиту %	Дохід 1 рік, грн	Сума сплаченого податку на прибуток та військового збору за 12 місяців, грн.	Дохід від отриманих процентів за депозитом, грн
Універсалбанк	250000	17,5	43750	8531,25	35218,75
Райффайзен Банк Аваль	250000	12	30000	5850	24150
Всього	500000		73750	14381,25	59368,75

Джерело: складено автором

Отже з метою отримання додаткового прибутку, підприємству варто розмістити частину вільних коштів на депозит. Основну увагу рекомендується приділити основним видам депозитів, в саме строкові вклади та депозити до запитання. Для мінімізації ризиків, вільні кошти краще розділити на 2 депозити, задля можливості дострокового зняття коштів, та максимального прибутку.

Отже, в результаті впровадження наданих рекомендацій, очікується вивільнення грошових коштів, скорочення витрат та підвищення доходів ТОВ «Таврія-В».

3.4. Економічна ефективність від впровадження запропонованих заходів

Підсумовуючи результати від запропонованих заходів щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, проаналізуємо прогнозовані фінансові результати ТОВ «Таврія-В» у табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Прогнозований звіт про фінансові результати ТОВ «Таврія-В» тис. грн.

Стаття	2017	Прогнозований рік	Відхилення	
			+/-	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1408209	1408209	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	-1230897	-1230897	0	0

Продовження таблиці 3.4

Валовий: прибуток	177312	177312	0	0
Інші операційні доходи	429485	429485	0	0
Адміністративні витрати	-61705	-61705	0	0
Витрати на збут	-258928	-258928	0	0
Інші операційні витрати	-94698	-94698	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	191466	191466	0	0
Інші фінансові доходи	9	68,36875	59,37	659,65
Інші доходи	7759	7759	0	0
Фінансові витрати	-146928	-126412	20516	-13,96
Інші витрати	-3185	-3185	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	49121	69696,37	20575,37	41,89
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-8842	-12545,35	-3703,35	41,88
Чистий фінансовий результат: прибуток	40279	82241,72	41962,72	104,18
Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,029	0,058	0,03	104,18

Джерело: складено автором

Отже, в результаті впроваджених рекомендацій по підвищенню ефективності використання фінансових ресурсів, очікується збільшення прибутку в порівнянні з 2017 роком на 41962,7 тис. грн. або на 104,18% та підвищення рентабельності діяльності підприємства на 3%.

Висновки до розділу III

Фінансове планування - це процес розробки системи фінансових планів, фінансових норм і нормативів різного змісту і призначення залежно від завдань та об'єктів планування, спрямованих на забезпечення подальшого економічного розвитку підприємства.

Мета фінансового планування полягає у впровадженні ефективного управління фінансовими ресурсами, яке базується на прогнозуванні потенційних грошових потоків і визначення майбутніх обсягів фінансових ресурсів та грошових резервів призначених для здійснення діяльності та досягнення стратегічних цілей підприємства.

Задля підвищення рівня ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві, ми рекомендуємо впровадити поточне та оперативне фінансове планування, задля контролю за грошовими потоками та планування майбутніх витрат та доходів. Інструментами фінансового планування виступають метод бюджетування та платіжний календар. Від впровадження запропонованих методів фінансового планування, у прогнозованому році очікується оптимізація використання фінансових ресурсів та зниження фінансових витрат на підприємстві.

Оптимізація структури джерел фінансових ресурсів на підприємстві дозволить підвищити рівень фінансової незалежності та зменшити витрати на виплату відсотків за позиковий капітал, що у довгостроковій перспективі підвищить прибутковість бізнесу.

Для підвищення рівня ліквідності та ділової активності, на підприємстві рекомендується зменшити матеріальні запаси на складах. Також необхідно використати ряд процедур задля стягнення дебіторської заборгованості.

Нарешті, рекомендується розмістити частину вільних грошових ресурсів на депозит, оскільки рівень рентабельності підприємства невисокий, то оптимальним рішенням буде отримати прибуток від нарахування процентів. Для мінімізації ризиків нестачі грошових ресурсів для покриття термінових зобов'язань, необхідно диверсифікувати депозитний портфель та вкласти частину коштів на депозит до запитання.

В результаті впроваджених рекомендацій очікується підвищення рентабельності підприємства на 3% та збільшення прибутку в порівнянні з 2017 роком вдвічі.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Фінансові ресурси підприємства - це сукупність всіх високоліквідних активів, якими розпоряджається компанія та задовольняє фінансові зобов'язання і розширене відтворення.

Достатність та ефективне використання фінансових ресурсів забезпечує фінансову стійкість підприємства, його платоспроможність, стабілізацію обсягів виробництва, а також можливість його розширення, достатній рівень забезпечення матеріальних ресурсів.

Джерела формування фінансових ресурсів поділяються на дві основні групи – власні та позикові.

Для дослідження теми дипломної роботи, було обрано ТОВ «Таврія-В», яке являється однією з найбільших мереж роздрібної торгівлі в Україні.

Згідно з результатами фінансового аналізу, фінансовий стан підприємства незадовільний, підприємство залежне від позикового капіталу та не в змозі покрити усі свої поточні зобов'язання. Баланс підприємства неліквідний, а імовірність банкрутства висока. Попри низькі показники фінансового стану підприємство працює прибутково, стабільно, а також нарощує виробництво.

Протягом досліджуваного періоду підприємство нарощувало майно, це сталося більшою мірою через збільшення оборотних активів. В свою чергу збільшення оборотних активів більшою мірою відбулося через зростання дебіторської заборгованості, що свідчить про неефективну роботу фінансового відділу з контрагентами.

Показники рентабельності та оборотності капіталу знаходяться на нормальному рівні, але мають тенденцію до зниження протягом досліджуваного періоду.

Проведення кореляційно-регресивного аналізу, показало, що такі фактори як дебіторська заборгованість, поточні зобов'язання та фінансові витрати, мають обернений зв'язок з чистим доходом підприємства, але не дуже сильну тісноту

зв'язку, що свідчить про неефективне використання фінансових ресурсів та незбалансовану роботу фінансового відділу підприємства.

Для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві рекомендується запровадити поточне та оперативне фінансове планування, скоротити обсяги матеріальних запасів, скоротити дебіторську заборгованість, а також виділити вільні кошти на депозит. На сьогоднішній день підприємство працює недостатньо прибутково щоб забезпечити позиковий капітал, загальною стратегією для підприємства можна рекомендувати збільшення рівня фінансової незалежності шляхом покриття поточної заборгованості, доки кон'юнктура ринку та економічні ситуація в країні не дозволять перейти у фазу розширення з залученням позикового капіталу.

Провівши прогноз фінансових результатів від впроваджених рекомендацій, можна стверджувати, що очікується суттєве збільшення прибутку та рентабельності діяльності в прогнозованому періоді.

Дипломну роботу виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт кафедри економіки та підприємництва НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» за темою: «Сучасні проблеми економіки та управління підприємствами і шляхи їх вирішення» (НДР 0116U004579), у межах якої особисто автором обґрунтовано теоретичні засади використання фінансових ресурсів підприємства та розроблено практичні рекомендації щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лайко П., Мних М. Фінанси підприємств: підручник для студ. вузів. Київ: Знання України, 2004. 428 с.
2. Василик О. Теорія фінансів: підручник. Київ: НІОС, 2001. 416 с.
3. Поддєрьогін А., Білик М., Буряк Л. та ін. Фінанси підприємств: підручник / за ред. А. Поддєрьогіна. 7-ме вид. Київ: КНЕУ, 2008. 552 с.
4. Павлюк К.В. Фінансові ресурси держави: Монографія. – К.: “НІОС”, 1997. – 176 с.
5. Загородній, А. Г. Фінансовий словник [Текст] / Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. – [3-є вид., випр. і доп.]. – К.: Знання, КОО, 2000. – 404 с.
6. Азаренкова Г. Фінанси підприємств: Навч. посібник / Г. Азаренкова, Т. Журавель, Р. Михайленко. – К.: Знання-Прес, 2004. – 291 с.
7. Пройда-Носик Н.Н., Грабарчук С.С. Фінансові ресурси підприємства. // Фінанси України, 2003. – №1. – С. 96 – 103.
8. Власова Н., Круглова О., Безгінова Л. Фінанси підприємств: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 271 с.
9. Хрущ Н.В. Аналіз та оцінка рівня продуктивності фінансових ресурсів підприємства / Н.В. Хрущ // Економіст, 2009. – № 7. – С. 28–31.
10. Гудзь О. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2007. 578 с.
11. Стецюк П. Теорія та практика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2008. 386 с.
12. Бланк І. О. Управління формуванням капіталу / І. О. Бланк – К.: Ельга, 2002. – 512 с.
13. Опарін В. Фінансові ресурси: проблеми визначення та розміщення. Вісн. Нац. банку України, 2000. № 5. С. 10–11.

14. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями: Монографія / Федосов В., Опарін В., Львовчкін С.; За ред. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2002. – 387 с.
15. ЛІКВІДНІСТЬ //Юридична енциклопедія : [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998—2004. — 672—768 с.
16. Аналіз фінансового стану підприємства. URL - <http://www.ekonomikam.com/ecfins-1296-3.html>
17. Аналіз ліквідності балансу. URL - https://pidruchniki.com/88235/menedzhment/analiz_likvidnosti_balansu.
18. Мец, В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства [Текст] : навч. посіб. / В. О. Мец. – К.: Вища шк., 2003. – 278 с.
19. Коробов, М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства [Текст] / М. Я. Коробов. – К.: Знання, 2000. – 294 с.
20. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль., ТНЕУ, – 2016 – 304 с.
21. Економічні показники діяльності підприємства. URL - <http://ekon.in.ua/ekonomichni-pokazniki-diyalenosti-pidpriyemstva-ta-shlyahi-yih.html>.
22. Мартиненко В.П. Стратегія життєздатності підприємств промисловості: навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 328 с.
23. Опис бізнесу ТОВ «Таврія-В». URL - <https://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/115061/156/templ>.
24. Інформація про зобов'язання та забезпечення емітента. URL - <https://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/115061/168/templ>.
25. Інформація про осіб, послугами яких користується емітент. URL - <https://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/115061/153/templ>.

26. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств: навчальний посібник. — Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. — 460 с.
27. Шеремет А.Д. Фінанси підприємств / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин. — М. : Инфра-М, 2006. — 517 с.
28. Фінансове планування та прогнозування підприємствах і фінансових становах : навч. посіб. / Т. О. Ставерська, І. С. Андрющенко. — Харків: Видавець Іванченко І. С., 2013. — 146 с.
29. Фінансове планування і контроль на підприємстві. URL - https://msn.khnu.km.ua/pluginfile.php/188840/mod_resource/content/1/tem%2013.htm.
30. Методи планування. URL - https://studme.com.ua/15600610/finansy/metody_planirovaniya.htm.
31. Норматив. URL - <https://uk.wikipedia.org/wiki/Норматив>.
32. Економіка підприємства: навчальний посібник / [А.В. Шегда та ін. ; за ред. А.В. Шегди]. — Київ. Національний університет ім. Т.Г.Шевченка. — К.: Знання, 2001.- 335 с.
33. Орлов О.О. Планування діяльності промислового підприємства. підручник / О.О. Орлов. — К.: Скарби, 2002. — 336 с.
34. Бюджетування як інструмент управлінського контролю та види бюджетів. URL - https://pidruchniki.com/1367062253306/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/byudzhetuвання_a_kontrol_vitrat_dohodiv_finansovih_rezultativ_diyalnosti_pidpriyemstva.
35. Кармінський А.М. Упровадження бюджетування на вітчизняних підприємствах / А.М. Кармінський // Фінанси України. — 2008. — № 4. — С. 45-50.
36. Платіжний календар, управління грошовими потоками. URL - <https://www.intalev.ua/ua/services/platezhnyy-kalendar.php>.
37. Шеремет А.Д. Фінанси підприємств: менеджмент і аналіз : навч. пос. для економ. внз / А.Д. Шеремет. — М. : ИНФРА-М, 2006. — 536 с.
38. Музиченко А.О. Методи оптимізації структури фінансових ресурсів // Економіка. Фінанси. Право (укр.), 2005. - № 6. - С. 12-16.

39. Характеристика методів регулювання та оптимізації структури капіталу корпорації. URL - <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2927>.
40. Оптимізація структури капіталу акціонерних товариств. URL - http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/14101/1/8_4956_Vis_725_Ekonomika.pdf.
41. Управлінні дебіторською заборгованістю. URL - <https://lektsii.org/2-3252.html>.
42. Депозитна лінія. URL - <https://www.universalbank.com.ua/deposit-line>.
43. Класичні депозити. URL: https://b2b.pumb.ua/deposit/classic_deposit.
44. Депозитная линия.
URL: https://www.sberbank.ua/invest_funds/view/3/
45. Депозити. URL - <https://mtb.ua/business/deposits>.
46. Депозити. URL - <https://www.oschadbank.ua/ua/corporate/deposit>.
47. Таблиця депозитів. URL: <https://www.aval.ua/korporativnim-kliientam/depoziti/tablica-depozitov>.
48. Закон України про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо пасивних доходів. URL - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1588-18/paran23>.

ДОДАТКИ

Додаток А

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2015 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарты фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	10876	22166	0
первісна вартість	1001	21013	31860	0
накопичена амортизація	1002	10137	9694	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	33848	11768	0
Основні засоби:	1010	520295	644905	0
первісна вартість	1011	769600	955796	0
знос	1012	249305	310891	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	964387	947220	0
первісна вартість	1016	1136249	1149367	0
знос	1017	171862	202147	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030	0	0	0
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств				
інші фінансові інвестиції				
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	1529406	1626059	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	163293	136296	0
Виробничі запаси	1101	19802	3796	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0

Готова продукція	1103	0	0	0
Товари	1104	143491	132500	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	77207	58166	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	80401	77398	0
за виданими авансами				
з бюджетом	1135	11644	1435	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	6613	1348	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	23512	16819	0
Готівка	1166	71	582	0
Рахунки в банках	1167	6626	4742	0
Витрати майбутніх періодів	1170	228	344	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:	1181	0	0	0
резервах довгострокових зобов'язань				
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	16994	34749	0
Усього за розділом II	1195	379892	326555	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	1909298	1952614	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	24000	24000	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	900293	0

Додатковий капітал	1410	900293	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-74781	-36525	0
Неоплачений капітал	1425	0	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0	0
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	849512	887768	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	735377	656594	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	735377	656594	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	28492	547	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:	1610	0	0	0
за довгостроковими зобов'язаннями				
за товари, роботи, послуги	1615	176307	228731	0
за розрахунками з бюджетом	1620	870	2197	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	540	722	0
за розрахунками зі страхування	1625	87	92	0
за розрахунками з оплати праці	1630	869	882	0
за одержаними авансами	1635	95528	141149	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0

із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	22256	34654	0
Усього за розділом III	1695	324409	408252	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	1909298	1952614	0

Додаток Б

Звіт про фінансові результати за 2015 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1483119	1372646
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-1209882	-1146222
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	273237	226424
Валовий: збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0

Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	342289	308955
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	-46734	-48627
Витрати на збут	2150	-225076	-166117
Інші операційні витрати	2180	-135027	-140193
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	208689	180442
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	11	256
Інші доходи	2240	26	650
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	-166320	-153169
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	0	-600
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	42406	27579
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-4150	-1351
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	38256	26228
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2016 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	22166	31952	0
первісна вартість	1001	31860	50916	0
накопичена амортизація	1002	9694	18964	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	11768	32478	0
Основні засоби:	1010	644905	715036	0
первісна вартість	1011	955796	1098573	0
знос	1012	310891	383537	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	947220	1265134	0
первісна вартість	1016	1149367	1499115	0
знос	1017	202147	233981	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030	0	0	0
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств				
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	1626059	2044600	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	136296	162389	0
Виробничі запаси	1101	3796	7782	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	0	0	0
Товари	1104	132500	154607	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0

Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	58166	144904	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	77398	124068	0
за виданими авансами				
з бюджетом	1135	1435	26371	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	322	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1348	1982	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	16819	30536	0
Готівка	1166	582	229	0
Рахунки в банках	1167	4742	11301	0
Витрати майбутніх періодів	1170	344	4945	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:	1181	0	0	0
резервах довгострокових зобов'язань				
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	34749	46800	0
Усього за розділом II	1195	326555	541995	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	1952614	2586595	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	24000	24000	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	900293	1210243	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-39168	27911	0
Неоплачений капітал	1425	0	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0	0
Інші резерви	1435	0	0	0

Усього за розділом I	1495	885125	1262154	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	656594	715452	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітної періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітної періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітної періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітної періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	656594	715452	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	547	472	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:	1610	0	0	0
за довгостроковими зобов'язаннями				
за товари, роботи, послуги	1615	228731	270338	0
за розрахунками з бюджетом	1620	4840	2272	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	722	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	92	78	0
за розрахунками з оплати праці	1630	882	936	0
за одержаними авансами	1635	141149	181762	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	34654	153131	0
Усього за розділом III	1695	410895	608989	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0

Баланс	1900	1952614	2586595	0
--------	------	---------	---------	---

Додаток Г

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2016 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1565353	1483119
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-1339723	-1209882
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	225630	273237
Валовий: збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	375944	342289
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	-52991	-46734
Витрати на збут	2150	-220530	-225076
Інші операційні витрати	2180	-96663	-135027
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	231390	208689

Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	6	11
Інші доходи	2240	208	26
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	-149800	-166320
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	0	0
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	81804	42406
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-14725	-4150
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	67079	38256
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0

Додаток Д

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2017 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	31952	33285	0
первісна вартість	1001	50916	62384	0
накопичена амортизація	1002	18964	29099	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	32478	25063	0
Основні засоби:	1010	715036	893058	0
первісна вартість	1011	1098573	1358581	0
знос	1012	383537	465523	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	1265134	1286338	0
первісна вартість	1016	1499115	1553687	0
знос	1017	233981	267349	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030	0	0	0

які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств				
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	2044600	2237744	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	162389	272892	0
Виробничі запаси	1101	7782	32846	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	0	0	0
Товари	1104	154607	240046	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	144904	38660	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	124068	151370	0
за виданими авансами				
з бюджетом	1135	26371	25679	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	322	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1982	3317	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	30536	31932	0
Готівка	1166	229	2807	0
Рахунки в банках	1167	11301	2740	0
Витрати майбутніх періодів	1170	4945	23770	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:	1181	0	0	0
резервах довгострокових зобов'язань				
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	46800	36737	0
Усього за розділом II	1195	541995	584357	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	2586595	2822101	0

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	24000	30000	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	1210243	1312513	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	27911	68190	0
Неоплачений капітал	1425	0	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0	0
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	1262154	1410703	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	715452	863959	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	715452	863959	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	472	19949	0
Векселі видані	1605	0	0	0

Поточна кредиторська заборгованість:	1610	0	0	0
за довгостроковими зобов'язаннями				
за товари, роботи, послуги	1615	270338	268289	0
за розрахунками з бюджетом	1620	2272	4857	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	78	172	0
за розрахунками з оплати праці	1630	936	1313	0
за одержаними авансами	1635	181762	173055	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	153131	79804	0
Усього за розділом III	1695	608989	547439	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	2586595	2822101	0

Додаток Е

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2017 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1408209	1565353
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	- 1230897	-1339723
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	177312	225630
Валовий: збиток	2095	0	0

Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	429485	375944
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	-61705	-52991
Витрати на збут	2150	-258928	-220530
Інші операційні витрати	2180	-94698	-96663
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	191466	231390
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	9	6
Інші доходи	2240	7759	208
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	-146928	-149800
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	-3185	0
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	49121	81804
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-8842	-14725
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	40279	67079
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0